

Hov, 21. mars 2024

~~~~~
SØNDRE LAND
KOMMUNE

1. INNLEDNING	2
1.1 Årsmeldingens funksjon og oppbygging	2
1.2 Økonomi	2
1.3 Jobbnærvær	4
1.4 Generelt om året 2023	4
1.5 Takk	5
2. ÅRSBERETNING	6
2.1. Økonomisk stilling og resultat, samt andre vesentlige forhold	6
2.2. Vesentlige og sentrale økonomisk informasjon	12
2.3. Årsregnskap – vesentlig avvik mot budsjett	17
2.4. Internkontroll, etikk og arbeidsgiverpolitikk	20
2.5. Ligestilling og tiltak for å fremme likestilling og hindre forskjellsbehandling	22
2.6. Politisk organisering	23
3. FELLES, STAB OG STØTTE, UTVIKLING, RÅDMANNSGRUPPE OG POLITISK LEDELSE	25
3.1 Måloppnåelse ledelse og felles	25
3.2 Oppfølging av handlingsplanen	28
4. KOMMUNALOMRÅDE TIDLIG INNSATS OG FAMILIE	32
4.1 Økonomisk resultat.....	33
4.2 Oppfølging av handlingsplan	34
5. KOMMUNALOMRÅDE OPPLÆRING OG INKLUDERING	41
5.1 Økonomisk resultat.....	41
5.2 Oppfølging av handlingsplan	42
6. KOMMUNALOMRÅDE MESTRING OG VELFERD	45
6.1 Økonomisk resultat.....	45
6.2 Oppfølging av handlingsplanen	47
7. KOMMUNALOMRÅDE LOKALSAMFUNN	53
7.1 Økonomisk resultat.....	53
7.2 Oppfølging av handlingsplanen	56

1. Innledning

1.1 Årsmeldingens funksjon og oppbygging

Årsmeldingen er hoveddokumentet i kommunens rapporteringssystem og beskriver resultat, måloppnåelse og ressursforbruk i kommunens drift.

Årsmeldingen følger samme oppbygging som budsjett- og økonomiplandokumentet. Til sammen utgjør disse dokumentene kjernen i av kommunens styringssystem. Gjennom styringssystemet skal både kvalitative og økonomiske resultater måles. Som tidligere år, rapporteres det på de gjennomgående resultatindikatorene; primært nærvær og økonomi. Strukturen i årsmeldingen er i samsvar med administrativ organisering i 2023.

1.2 Økonomi

Kommunestyret behandlet i møte 24. april 2023, sak 31/23, revidering av budsjett 2023. I saken ble det meldt et anslått netto merforbruk i ordinær drift på snaut 9,7 millioner kroner sammenlignet med opprinnelig budsjett. Et vesentlig element i revideringen var at det i opprinnelig budsjett var forutsatt at kommunen i 2023 skulle bosette 20 flyktninger, mens dette antallet senere var oppjustert til 70. Denne økningen innebar et betydelig større integreringstilskudd fra Staten, samtidig som anslaget for utgifter økte på de fleste kommunalområder. Et annet forhold som måtte hensyntas, var at tiltak forutsatt gjennomført i kommunalområde *Mestring og velferd*, tidligst ville få virkning fra 1. mai – ikke 1. januar som lagt til grunn i opprinnelig budsjett. I tillegg til økt integreringstilskudd, ble det lagt til grunn at forventet merforbruk kunne finansieres gjennom økt premieavvik for pensjon (inntekt) og økt rammetilskudd.

Ved utgangen av første tertial ble det meldt om få avvik i ordinær drift sammenlignet med revidert budsjett. Unntakene var innen kommunalområde *Tidlig innsats og familie* der barnevernet meldte om behov for tilleggsbevilgning, samt at det var behov for å finne finansiering for tiltaket *Kjør for livet* (belastet *Stab og utvikling*). I tillegg rapporterte kommunalområde *Mestring og velferd* om en merinntekt på 8 millioner kroner på grunn av økt tilskudd til ressurskrevende tjenester. Når situasjonen ved utgangen av tertialet likevel opplevdes som svært utfordrende, var det fordi effektene av lønns- og trygdeoppgjørene ble anslått å innebære økte kostnader til pensjon og premieavvik på 34 millioner kroner. Det ble presisert at anslagene var usikre, men i sum ble netto avvik i forhold til revidert driftsbudsjett anslått til vel 29,5 millioner kroner. Til delvis finansiering av avviket ble vedtatt benyttet disposisjonsfond med 15 millioner kroner. I tillegg ble det vedtatt å tilbakeføre opprinnelig budsjettert avsetning til disposisjonsfond med 5 millioner kroner. Denne finansieringen innebar at alle kommunens disposisjonsfond på dette tidspunktet var oppbrukt. Riktignok gjensto bredbåndsfondet på 10 millioner kroner, men dette var også å betrakte som allerede disponert. Til tross for fondsbruken, manglet det derfor ved utgangen av første tertial i realiteten vel 9,5 millioner kroner til finansiering av forventet merforbruk.

I rapporten per andre tertial ble det anslått et ytterligere merforbruk i ordinær drift av kommunalområdene på vel 9 millioner kroner. I kommunalområde *Opplæring og inkludering* var anslått merforbruk 1,5 millioner kroner. Utfordringene her var knyttet både til merforbruk i skolene, og til flyktninge-administrasjonen. Resten av meldt overforbruk skrev seg fra kommunalområde *Mestring og velferd*. Årsakene for dette kommunalområdets del var flere. Det handlet blant annet om avtalefestede lønnsstillegg som ikke var avklart ved rapporteringen etter første tertial, nødvendig bruk av vikarbyrå som følge av rekrutteringssituasjonen for leger og sykepleiere, forsinket effekt av innsparingstiltak samt tilfeller av

underbudsjettering. Anslagene innebar at det reelle udekkede merforbruket for kommunen som helhet ble anslått til 18,6 millioner kroner ved utgangen av andre tertial.

I Kommunelovens § 14-11 heter det i første ledd:

Et merforbruk i driftsregnskapet til kommunekassen eller fylkeskommunekassen skal dekkes inn året etter at det oppsto. Hvis merforbruket ikke kan dekkes inn året etter at det oppsto, skal det dekkes inn senest det andre året etter at det oppsto.

Gitt situasjonen per utgangen av andre tertial, ble det i arbeidet med budsjett og økonomiplan 2024-2027 lagt til grunn at det var nødvendig å finne inndekning for et avvik på i størrelsesorden 18,6 millioner kroner i løpet av de to første årene av perioden.

I tillegg til den tertialvise rapporteringen til kommunestyret, er det lagt opp til at rådmannen månedlig skal rapportere økonomisk status til formannskapet. Siste rapportering i 2023 var i november med utgangspunkt i status per 31. oktober. Anslått reelt merforbruk var da økt til 23,7 millioner kroner sammenlignet med revidert budsjett. De vesentligste elementene i forklaringen på økningen var knyttet til pensjon, lavere anslag på integreringstilskudd og lavere anslag på avkastning av langsiktige plasseringer. Innenfor ordinær drift av kommunalområdene, ble det anslått mindreforbruk i kommunalområde *Tidlig innsats og familie* og i *Stab og utvikling*.

Årsregnskapet viser at driften av kommunalområdene under ett (inkl. politisk og administrativ ledelse) har et merforbruk på 3,3 millioner kroner sammenlignet med revidert budsjett. Her må imidlertid blant annet hensyntas at *Stab og utvikling* har et merforbruk på 4,5 millioner kroner. Avviket skyldes at det er utbetalt vel 6 millioner kroner til bredbåndsutbygging. I utgangspunktet har forutsetningen vært at disse utgiftene skulle dekkes av fondsmidler. Det har ikke skjedd. Dersom fondsmidler hadde vært inntektsført som forutsatt, ville driften av kommunalområdene derfor i sum endt opp med et mindreforbruk på 2,7 millioner kroner. For nærmere forklaring om avvikene på de enkelte områdene, vises til omtaler senere i årsmeldingen.

Totalt sett viser årsregnskapet et mindreforbruk sammenlignet med revidert budsjett på snaut 6,5 millioner kroner. Sammenlignet med siste prognoserapport per 31. oktober (jf. over), der ble anslått et reelt merforbruk på 23,7 millioner kroner, innebærer dette et avvik på 30,2 millioner kroner. Kort oppsummert er de viktigste forklaringene at avkastningen på langsiktige plasseringer ble vesentlig større i november og desember enn tidligere antatt, at KS sin prognose for skatt og rammetilskudd var for konservativ og at det i tidligere rapportering er gitt feil prognose for pensjonskostnader.

Mindreforbruket i årsregnskapet må i utgangspunktet vurderes som positivt. Rådmannen har imidlertid behov for å beklage at det er et så stort avvik mellom det som tidligere er rapportert som status, og det som ble det endelige resultatet. Det er på det rene at det er nødvendig å forbedre og kvalitetssikre rapporteringsrutiner og vurderinger. Dette er noe rådmannen vil prioritere i 2024.

Regnskapsresultatet, og det forholdet at det ikke er inntektsført fra bredbåndsfondet i 2023, innebærer at kommunen fremdeles vil ha noe midler på disposisjonsfond. Det er en endring sammenlignet med hva som var utgangspunktet for arbeidet med budsjett og økonomiplan 2024-2027. Endringen må likevel ikke bli noen sovepute. Det er fortsatt slik at beholdningen av disposisjonsfond er redusert i 2023. Over tid er det ikke bærekraftig å bruke fondsmidler til finansiering av ordinær drift. Forutsetningen fra fjorårets budsjettarbeid om at det er nødvendig å styrke kommunens økonomiske reserver, må derfor fremdeles stå ved lag.

1.3 Jobbnærvær

Jobbnærværet i 2023 (89,6 %) var noe høyere enn i 2022 (89,1 %). Økningen er beskjeden, og mindre enn ønskelig. Ikke minst fordi 2022 nok fremdeles hadde et visst "postpandemisk" preg. Det er imidlertid gledelig å konstatere at nærværet viste en stigende tendens gjennom året, og at det i tredje tertial lå ett prosentpoeng høyere enn i tilsvarende periode i 2022.

I samarbeid med NAV Arbeidslivssenter og NAV Søndre Land er det igangsatt et eget sykefraværsprosjekt der avdelinger fra alle kommunalområder deltar. Vurderingene av prosjektet så langt er positive, og det legges til grunn at læring fra prosjektet skal tilflyte resten av organisasjonen.

1.4 Generelt om året 2023

Kommunens økonomiske utfordringer har også preget 2023. Samtidig er det viktig å minne om at det hver eneste dag har blitt levert kommunale tjenester av høy kvalitet til innbyggere i alle aldre og i ulike livssituasjoner. I så måte er det ingen grunn til mene at Søndre Land ligger dårligere an enn andre kommuner. På mange områder er det snarere tvert imot.

Med dette utgangspunktet, blir det ikke mindre viktig å fortsette jobben med å sikre en bærekraftig økonomi som kan tåle det gradvise bortfallet av vertskommunetilskuddet, demografiutviklingen og andre utfordringer og rammebetingelser vi må forholde oss til. Det handler om å våge å ta valg som ofte kan være smertefulle, og det handler ikke minst om å være villige til å tenke nytt og annerledes.

Rådmannen finner særlig grunn til å peke på det formidable omstillingsarbeidet som foregår innen kommunalområde *Mestring og velferd*, både i prosjektet Bærekraftige tjenester og ellers. Det krever mye av mange. Selv om det i liten grad er gjennomført noen systematisk evaluering av jobben som har vært gjort de senere årene, tillater rådmannen seg å slå fast at resultatene for brukerne og for kommunens økonomi gjennomgående har vært gode. Som i stort sett alle slike prosesser, kan det i ettertid konstateres ting som kunne ha vært løst annerledes. Det skal vi lære av når vi går videre. For jobben i denne store sektoren er langt fra over.

Vi kan være stolte over hvordan vi i Søndre Land har løst mottak og integrering av et stort antall flyktninger. En viktig faktor i så måte, er koblingen mellom det kommunale tjenesteapparatet og Sølve AS. Andelen flyktninger i Søndre Land som formidles videre til utdanning eller arbeid er nå på over 86 prosent. Dette er mer enn fire ganger landsgjennomsnittet. Flyktningene representerer en stor ressurs – og en stor mulighet – i et lokalsamfunn som Søndre Land. Derfor er det så viktig at vi er gode i integreringsarbeidet.

I det regionale arbeidet i Gjøvikregionen, har Søndre Land vært en konstruktiv og aktiv bidragsyter også i 2023. Det regionale perspektivet er viktig av mange grunner. Søndre Land er en kommune med et begrenset næringsliv. Derfor er arbeidsmarkedet i øvrige deler av regionen viktig for oss. I den grad vi kan bidra til utvikling av dette arbeidsmarkedet, må vi følgelig ha en positiv tilnærming. Også når det gjelder kommunal tjenesteyting er vi avhengig av godt nabolikskap. Med økte framtidige behov – uten at ressursene kan forventes å øke i samme grad – vil denne avhengigheten antakelig øke. Vedtakene om etablering av NAV Land med Nordre Land som vertskommune, og Land flyktningetjeneste med Søndre Land kommune som vertskommune, er eksempler på dette. Det samme gjelder arbeidet i Helseregion Gjøvik-Hadeland og på andre interkommunale samarbeidsarenaer knyttet til kommunale kjerneoppgaver.

Et av målene da prosjektet Folkehelse Søndre Land 2025 ble etablert i 2016, var at kommunen i 2025 skulle score vesentlig bedre på den nasjonale folkehelseprofilen. Dette var et ambisiøst mål, og vi er ennå ikke i 2025. Folkehelseprofilen 2023 viser imidlertid en positiv utvikling blant annet i nøkkeltallene for psykisk helse og rusadferd for barn og unge, sammenlignet med andre kommuner. Dette er verdt å glede seg over, og bør tjene til inspirasjon for å fortsette et arbeid som nødvendigvis må ha et langsiktig perspektiv.

Kommunestyret har vedtatt flere større reguleringsplaner i 2023. Mest arbeidskrevende for administrasjonen har vært områdereguleringsplanen for Hasvalsætra, Raufoss Industripark Vest. Måten denne oppgaven har vært løst på, både politisk og administrativt, har vakt positiv oppmerksomhet langt utenfor kommunens grenser. Spennende aktører har fått øynene opp for Søndre Land som en aktuell kommune for etablering av næringsvirksomhet, og vi har bygget oss "beredskap for flaks" for det tilfelle at det skulle dukke opp muligheter for slike etableringer.

Av andre planer kan nevnes reguleringsplanene for henholdsvis Enger Havn og Hovlandsvegen. Dette er begge planer som potensielt kan legge grunnlaget for utvikling av næringsvirksomhet, aktivitet og arbeidsplasser i Søndre Land kommune. Også i arbeidet med disse planene har kommunen fått gode tilbakemeldinger når det gjelder løsningsorientering og evnen til å gjennomføre planprosesser raskt. Dette uten å kompromisere med viktige samfunnsinteresser og hensynet til ivaretagelse av viktige verdier for framtidige generasjoner.

Nevnes bør også at det i 2023 er vedtatt reguleringsplaner for boligområder på Grettejordet og på Klinkenbergtoppen i Hov. Dette er viktige planer for å legge til rette for bolig- og sentrumsutvikling i Hov.

Ekstremværet Hans ble en påminnelse på at klimaendringer er noe som påvirker oss, og noe som kommer til å påvirke oss framover. Rådmannen er stolt over måten kommuneorganisasjonen og lokalsamfunnet Søndre Land håndterte denne krevende hendelsen. Tilbakemeldingene vi i etterkant har fått fra statlige myndigheter og eksterne samarbeidspartnere, har også så godt som utelukkende vært svært gode. Dessverre må vi være forberedt på at ekstremvær, og hendelser i den forbindelse, vil bli vanligere framover. Da vil erfaringene fra håndteringen av Hans være nyttige å ha med seg.

I dom av 31. januar 2023 frifant Vestre Innlandet tingrett Søndre Land kommune i saken der Consto AS hadde gått til søksmål i etterkant av byggingen av Hovlitunet. I domsslutningen ble Consto AS også dømt til å betale kommunens saksomkostninger. Tingrettens dom kom ikke uventet, men den representerte likevel en lettelse. En slik rettsprosess er arbeids- og kostnadskrevende – ikke minst i forkant av selve hovedforhandlingen. Rådmannen har behov for å rette en takk både til våre egne folk og til de som har bistått oss i prosessen. Til tross for en klar dom i tingretten, valgte Consto AS i februar 2023 å anke saken inn for lagmannsretten. På nyåret 2024 ga imidlertid Consto AS beskjed om at de var villige til å trekke anken, og dermed akseptere tingrettens dom, mot at hver av partene dekket egne kostnader knyttet til ankesaken for lagmannsretten. Søndre Land kommune valgte å takke ja til tilbudet, og saken er dermed å anse som avsluttet.

1.5 Takk

I tråd med det som er skrevet foran, er det rådmannens bestemte oppfatning at Søndre Land kommune i 2023 har levert gode tjenester til innbyggerne, og at vi har evnet å stille opp når vi som forvaltnings- og planmyndighet har blitt utfordret. Vi har også vist klokskap, handlekraft og innsatsvilje da naturkreftene utfordret oss. Takk til alle ansatte som har bidratt til det!

Vi har stått i tøffe omstillingsprosesser. Gitt de utfordringene vi står i, og ikke minst det som skjer rundt oss blant annet på teknologifronten, må vi forvente at omstilling – i enda større grad – blir hverdagen framover. For rådmannen er det da godt å vite at vi har ledere som i 2023 har vist at de evner å stå i slike prosesser. Ikke minst har rådmannen også behov for å rette en stor takk til de ansattes organisasjoner for deres konstruktive tilnærming til budsjettprosessen høsten 2023. Det gode samarbeidet må vi vite å bygge videre på framover.

Uten et godt forhold mellom politisk og administrativ ledelse, blir vi ingen god kommune. Rådmannens opplevelse er at vi har et slikt godt forhold i Søndre Land, og at vi sammen evner å bruke kreftene våre konstruktivt mot felles mål.

2. Årsberetning

Årsberetningen skal gi en redegjørelse for kommunens viktigste hendelser sammen med en vurdering av kommunens økonomiske stilling og resultat gjennom året, jf. kommuneloven § 14-7 og regnskapsforskriften § 7-4.

2.1. Økonomisk stilling og resultat, samt andre vesentlige forhold

2.1.1 Pensjon og vertskommuneansvaret

Kommunen har store pensjonsutgifter som blant annet skyldes rollen som vertskommune i forbindelse med ansvarsreformen fra 1991. Det har årlig blitt budsjettert med nedtrekk av driftsrammene, og fra 2013 har utgangspunktet vært at det skal gjøres avsetning til et pensjonsfond.

Det ble det ikke gjort noen avsetning til pensjonsfond i 2019 og 2020, mens det i 2021 ble avsatt 1,0 mill. til fondet. Pr. 31.12.2022 var beholdningen på fondet 7,6 mill., og etter at det ble brukt av fondet til å øke driftsbudsjettene i 2023 er saldo pr. 31.12.23 på 4,5 mill. Det er dessverre ikke tilstrekkelig økonomisk handlingsrom til at det er planlagt å sette av midler til pensjonsfond i inneværende økonomiplanperiode.

2.1.2 Langsiktige plasseringer

Søndre Land kommune hadde tidligere store verdier i aksjer i VOKKS AS og Oppland Energi AS. Disse aksjene ble solgt i 2002 og 2004, og salgsværdien ble investert i langsiktige plasseringer, forvaltet i samarbeid med DNB Markets. Det ble utarbeidet et finansreglement, der rammene for hvordan pengene kan plasseres og forvaltes er stadfestet. Tanken bak dette var at den årlige avkastningen av midlene, etter at fondsavsetninger i samsvar med finansreglementet er foretatt, skal kunne bidra med tilskudd til driften av Søndre Land kommune. I kommunens økonomi- og finansreglement er det definert rammer for langsiktige plasseringer. Disse er som følger:

	Maksimal	Minimal	Normal
- Bankinnskudd/pengemarkedsfond	85 %	15 %	20 %
- Obligasjoner – lav kredittrisiko	75 %	20 %	40 %
- Obligasjoner – høyrente	15 %	0 %	10 %
Sum rentebærende midler	100 %	55 %	70 %
- Garanterte produkter	20 %	0 %	0 %
- Eiendom	10 %	0 %	0 %
- Alternative investeringsprod./hedgefond	10 %	0 %	0 %
Sum eiendom/alt. investeringsprod.	20 %	0 %	10 %
- Norske aksjefond	10 %	0 %	8 %
- Utenlandske aksjefond	20 %	0 %	12 %
Sum aksjefond	25 %	0 %	20 %

Sum eiendom/alt. investeringsprod. er ikke i samsvar med delsummene for normalt nivå, og vil bli endret ved neste revidering av reglementet.

Året 2023 var et svært godt år med tanke på avkastningen av langsiktige plasseringer. Resultatet for året ble en avkastning på 20,8 mill., som er den største årlige avkastningen som er oppnådd for kommunen så langt.

Tabellen under viser markedsverdi per 31.12 og avkastning av plasseringene for hele 2022, fordelt på de forskjellige aktivaklasser:

Beholdning og resultat	Kostpris	Markedsverdi	Andel	Resultat
Bankinnskudd	31 140 210	31 140 210	11,6%	1 505 148
Pengemarked	12 515 659	12 608 324	4,7%	572 151
Obligasjoner – lav kredittrisiko	128 677 216	128 540 205	47,7%	7 807 443
Obligasjoner - høyrente	27 881 000	28 399 549	10,5%	2 771 529
Eiendom	5 429 800	3 274 900	1,2%	-1 649 550
Norske aksjefond	6 841 793	20 721 525	7,7%	2 381 912
Utenlandske aksjefond	35 238 904	44 713 919	16,6%	7 433 873
Totalt	247 724 582	269 398 632	100,00 %	20 822 506

Avkastning akkumulert:

År	Resultat	Markedsverdi
2002	2 864 787	85 259 863
2003	5 703 556	89 911 327
2004	4 743 822	174 655 149
2005	7 576 262	175 670 802
2006	10 345 313	177 762 199
2007	3 552 776	176 771 764
2008	-12 867 493	162 565 135
2009	15 334 842	177 899 977
2010	11 421 856	175 101 088
2011	717 096	175 818 184
2012	8 927 266	184 745 449
2013	16 629 304	201 374 753
2014	10 829 209	212 203 961
2015	7 702 798	219 905 158
2016	9 498 150	229 403 309
2017	12 973 658	242 376 967
2018	-254 633	242 122 334
2019	19 685 185	261 807 519
2020	17 792 699	264 600 218
2021	15 839 789	295 515 507
2022	3 264 373	268 388 102
2023	20 822 506	269 398 632
Totalt	192 991 193	

Inflasjon og avkastning på langsiktige plasseringer:

Søndre Land kommunes økonomi- og finansreglement kap. 11 vedrørende finansforvaltningen, forutsetter at kommunens langsiktige plasseringer blir inflasjonsjustert årlig. Finansreglementet ble sist revidert 27.09.2021, og i henhold til siste revidering heter det at «Med utgangspunkt i summen av langsiktige plasseringer 31.12.2020 skal det 31.12 hvert år være avsatt på fond til inflasjonsjustering i samsvar med endring i konsumprisindeksen pr. 31.12 hvert år.»

Oversikten under viser at inflasjonsjustering i henhold til kravet i økonomi- og finansreglementet er 44,5 mill., mens beholdningen på fondet pr. 31.12.23 er null. Dette skyldes at fondet er brukt opp for å justere driftsbudsjettet i 2023.

Markedsverdi langsiktige plasseringer

31.12.2020	264 600 218
Beregnet inflasjonsjustering fra 2020-2022	44 529 708
Sum inflasjonsjusterte langsiktige plasseringer	309 129 926

	Beholdning	Beregnet	Avvik
Inflasjonsjustering (driftsfond)	0	44 529 708	44 529 708

Bufferkapital på langsiktige plasseringer:

Kommunens økonomi- og finansreglementet sier også at kommunen skal ha et bufferfond som sikkerhet for svikt i forhold til budsjettet avkastning. Bufferkapitalen skal helst utgjøre minimum den risikoberegning (stresstest) som foreligger ved utgangen av hvert år for å ta høyde for store fall i markedet.

Risikovurdering (stresstest):

	Markedsverdi (mill kr)	Verdifall (%)	Endr. markedsverdi (mill kr)
Norske aksjer	20,7	-30	-6,2
Utenlandske aksjer	44,7	-20	-8,9
Eiendom/alt. investeringer	2,9	-10	-0,3
Obligasjoner	149,5	-4,1	-6,1
Sum	217,9		21,5

	Beholdning	Stresstest	Avvik
Bufferkapital (bundet driftsfond)	0	21 500 000	-21 500 000

Avsetning til bufferkapital mangler 21,5 mill. for å være på samme nivå som stresstesten pr. 31.12.23. Bufferfondet ble i 2023 brukt til å øke budsjetttrammene.

Langsiktig gjeld

Kommunens samlede lånegjeld	Regnskap 2023	Regnskap 2022	Gjenværende løpetid (gj.snitt) år
Samlet lånegjeld	714 704 934	691 777 187	20,7
-herav fastrentelån	333 239 994	350 949 998	
Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (år)	1,5	2,52	
Gjennomsnittlig rentesats (nominell)	2,20 %	2,22 %	
Gjennomsnittlig rentesats (effektiv)	2,22 %	2,23 %	
Kommunalbanken:			
Samlet lånegjeld	307 799 900	322 974 040	21,8
-herav fastrentelån	155 000 000	165 920 000	
Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (år)	2,4	3,42	
Gjennomsnittlig rentesats (nominell)	2,40 %	2,41 %	
Gjennomsnittlig rentesats (effektiv)	2,42 %	2,42 %	
Husbanken:			
Samlet lånegjeld	60 291 699	53 753 145	23,4
-herav fastrentelån	0	0	
Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (år)	0	0	
Gjennomsnittlig rentesats (nominell)			
Gjennomsnittlig rentesats (effektiv)			
Nordea (sertifikatlån):			
Samlet lånegjeld	83 500 000	83 500 000	0,25
Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (år)	0	0	
Gjennomsnittlig rentesats (nominell)			
Gjennomsnittlig rentesats (effektiv)			
KLP Kommunekreditt:			
Samlet lånegjeld	263 113 335	231 550 002	27,0
-herav fastrentelån	178 239 994	185 029 998	
Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (år)	0,7	1,65	
Gjennomsnittlig rentesats (nominell)	2,10 %	2,05 %	
Gjennomsnittlig rentesats (effektiv)	2,12%	2,06%	

Rentesikring

Bank	Beløp	Rentesats	Utløpsdato	Sikringsmetode
Kommunalbanken	22 500 000	2,36 %	02.02.2026	Fastrente
Kommunalbanken	132 500 000	2,41%	22.01.2030	Fastrente
KLP Kommunekreditt	42 500 000	2,09 %	17.06.2024	Fastrente
KLP Kommunekreditt	45 933 331	2,09 %	17.06.2024	Fastrente
KLP Kommunekreditt	44 806 664	2,48 %	15.11.2024	Fastrente
KLP Kommunekreditt	44 999 999	1,56%	26.08.2024	Fastrente
Kommunalbanken	1 500 000	2,21 %	31.12.2024	Swap
Kommunalbanken	4 305 000	2,72 %	28.06.2024	Swap

Rentesikringen utgjør 46% av den totale lånegjelden.

Sikringen er gjort på et gunstig tidspunkt med tanke på rentenivået, men en stor del av sikringene løper ut i 2024, og det må vurderes ny rentesikring i løpet av 2024.

Refinansieringsrisiko

Av kommunens samlede lånegjeld utgjør sertifikatlån i Nordea totalt kr 83 500.000.

Disse lånene refinansieres/nedbetales løpende, da de forfaller i sin helhet ved hvert forfall, som er 4 ganger årlig.

2.1.3 Fondsbeholdning

Status pr 31.12.2023:

Disposisjonsfond	16 753 604
Bundne driftsfond	19 914 413
Frie investeringsfond	157 442 553
Bundne investeringsfond	376 338
SUM fondsmidler	194 486 908

Næringsfondet:

Fondskapital pr 1. januar 2023

kr 1 791 803

Årets tilførsel av midler fra KDD (via fylkeskommunen) og renter

kr 444 036

Nye vedtatte tilsagn i året

kr 611 600

Fondskapital pr 31. desember 2023

kr 1 624 240

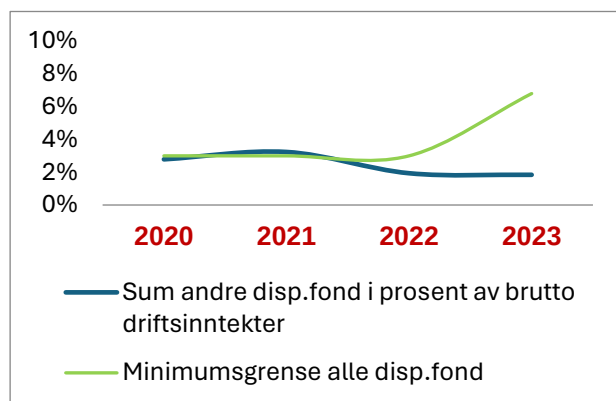
Kraftfondet:

I kapitalen inngår en urørlig grunnkapital på kr 3.981.667 som er framkommet gjennom avsetninger knyttet til Randsfjordreguleringen og Dokkautbyggingen.

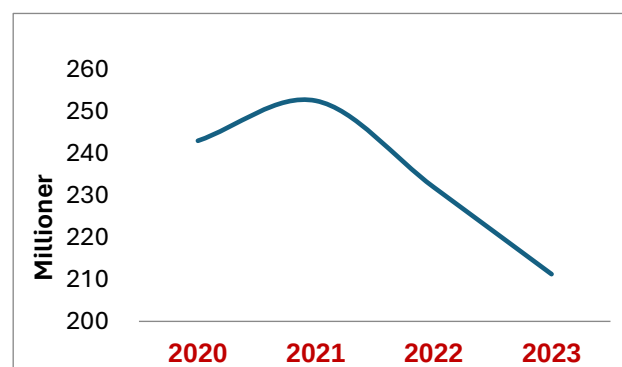
Fondskapital pr 1. januar 2023	kr 5 878 075
Årets tilførsel av midler fra konsesjonsavgifter og renter	kr 526 238
Nye vedtatte tilsagn i året	kr 340 000
Fondskapital pr 31. desember 2023	kr 6 064 313

Fond for DA-midler, kommunens andel (60 %):

Fondskapital pr 1. januar 2023	kr 309 028
Årets tilførsel	kr 95 000
Nye vedtatte tilsagn i året	kr 297 000
Fondskapital pr 31. desember 2023	kr 107 028

Beholdning disposisjonsfond eksklusiv inflasjonsfond, bufferfond og pensjonsfond
Beholdningen på kommunens disposisjonsfond er redusert gjennom 2023. Årsaken er at det er brukt av fondene for å øke driftsbudsjettene.

Total fondsbeholdning

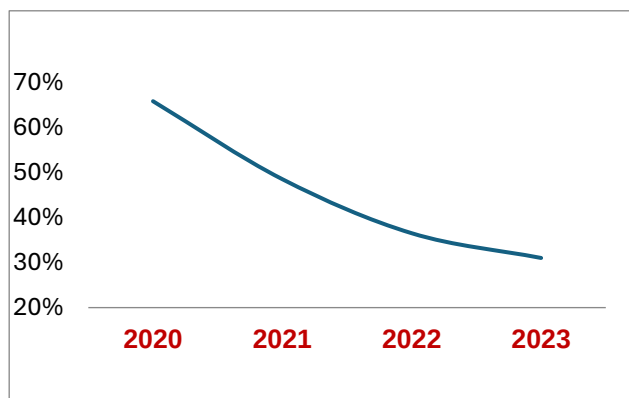
Kommunens totale fondsbeholdning har hatt en negativ utvikling de siste årene, av samme årsak som nevnt ovenfor. Dette gjelder i særlig grad bufferkapital, inflasjonsjustering og pensjonsfond.

2.2. Vesentlige og sentrale økonomisk informasjon

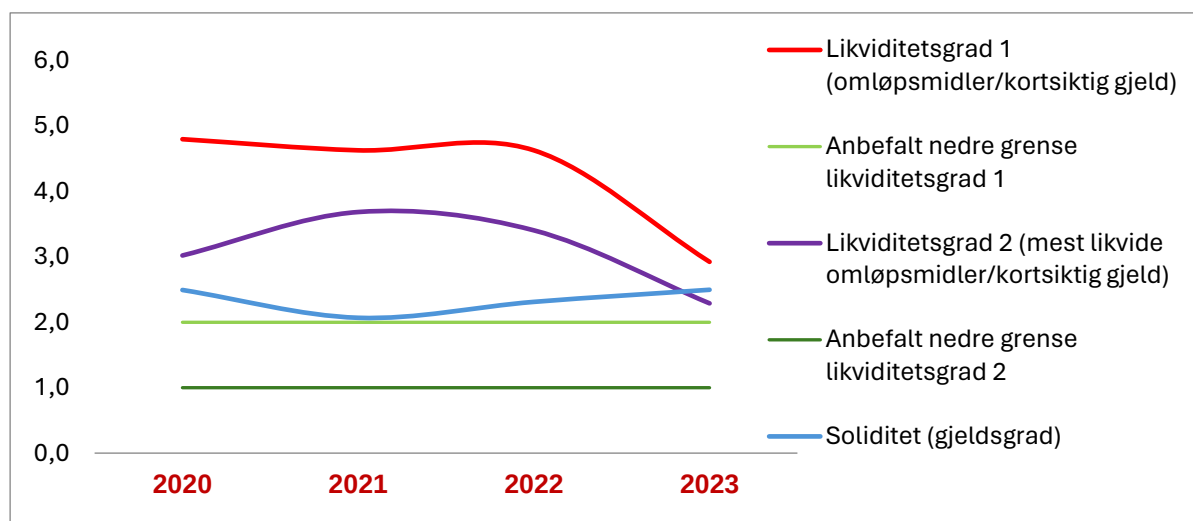
2.2.1 Økonomisk utvikling

Utvikling i arbeidskapital korrigert for premieavviket

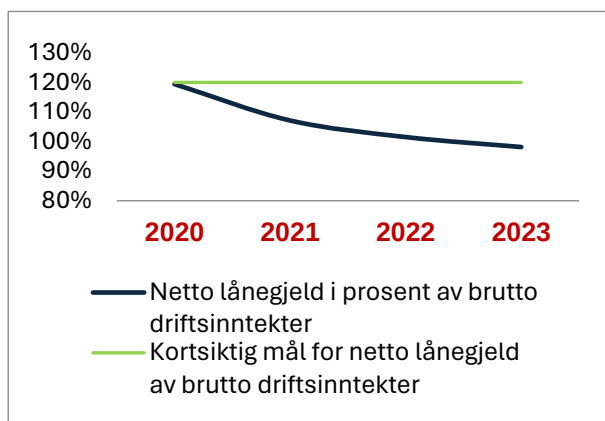
Arbeidskapitalen er definert som omløpsmidler minus kortsiktig gjeld, og sier noe om kommunens evne til å dekke sine betalingsforpliktelser på kort sikt. Utviklingen i arbeidskapitalen har vært negativ i mange år. Dette skyldes i stor grad at driften går dårligere enn budsjettet, og at dette tærer på likviditeten.

Økonomiske forholdstall

Likviditet forteller om kommunens evne til å dekke sine kortsiktige forpliktelser. Oversikten viser at kommunens likviditet har vært fallende, spesielt i årene 2022 og 2023. Situasjonen med at driftsutgiftene har vært til dels betydelig høyere enn hva som er budsjettet, har ført til at det har tæret på likviditeten. Kommunen tok opp en kassekreditt med en ramme på inntil 50 mill i 2022, i tillegg ble det solgt langsiktige plasserte midler i størrelsesorden 30 mill. Rammen for kassekreditt ble økt i 2023 fra 50 mill til 100 mill, da man så at rammen på 50 mill ikke ville være tilstrekkelig.

Soliditeten forklarer kommunens evne til å tåle tap og beregnes ut fra gjeldsgrad og egenkapitalprosent. Jo mindre gjeldsgraden er, jo mer solid er kommunen og evnen til å tåle store tap. Soliditeten viser nå en liten forverring.

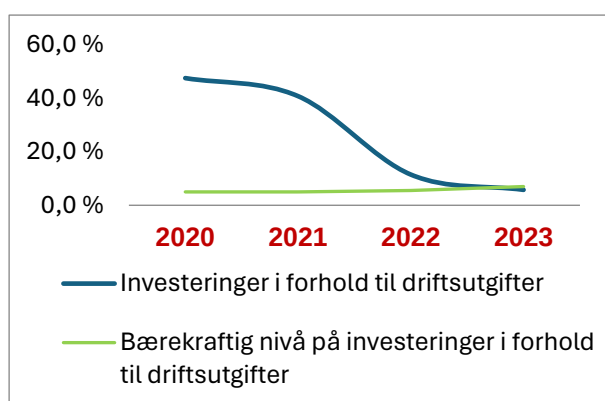

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

Kommunens mål er at netto lånegjeld ikke skal overstige 120% av brutto driftsinntekter fram til 2026. Langsiktig mål er 80%. Ved utgangen av 2023 er netto lånegjeld på 98,2 % av brutto driftsinntekter.

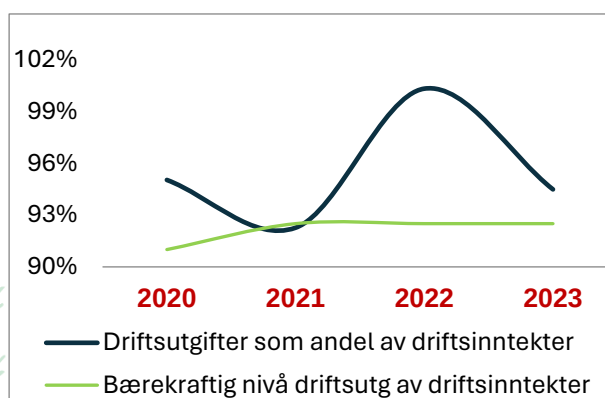
Egenfinansiering av investeringer i prosent av brutto investeringer

De siste årene har vi hatt en økende grad av egenfinansiering, og det er blant annet eksterne tilskudd, bl.a. fra Husbanken til byggeprosjekter, som er årsaken til dette. Det forventes ikke at kommunen skal egenfinansiere store investeringer framover, slik at egenfinansieringsgraden forventes å falle.

Årlige investeringer i prosent av driftsutgifter

Kommunens mål er at årlige investeringer ikke bør overstige 5,5% av driftsutgiftene. Store investeringer i flere år har ført til at nivået lå langt over målet. Investeringene i 2023 var lave, og tilsvarer ca 7% av driftsutgiftene.

Driftsutgifter i prosent av driftsinntekter

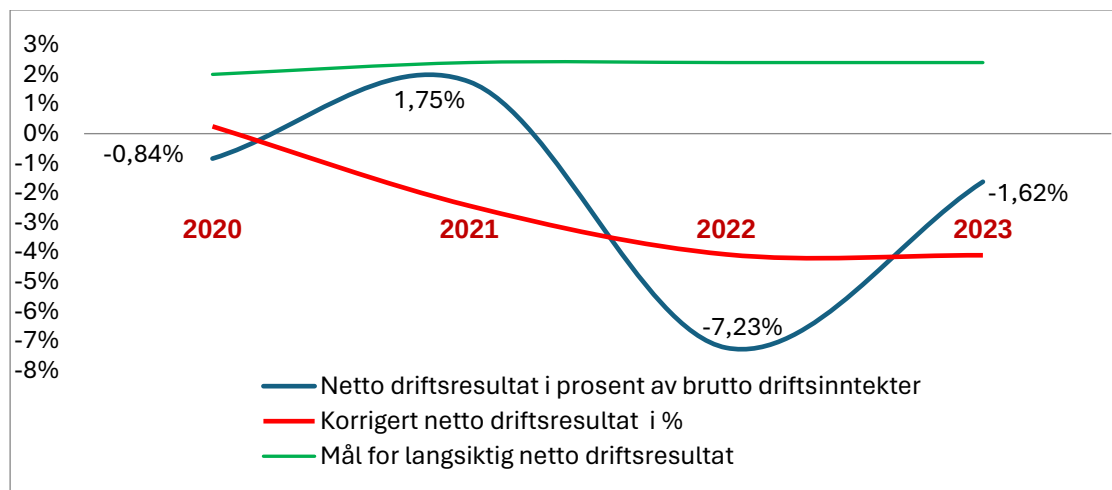
Det langsiktige målet er at driftsutgiftene ikke bør overstige 92,5% av driftsinntektene inklusive finansinntekter.

Som grafen viser, lå driftsutgiftene langt over målet i 2022. I 2023 er utgiftene redusert til 94,5%. De store svingningene skyldes i stor grad premieavviket.

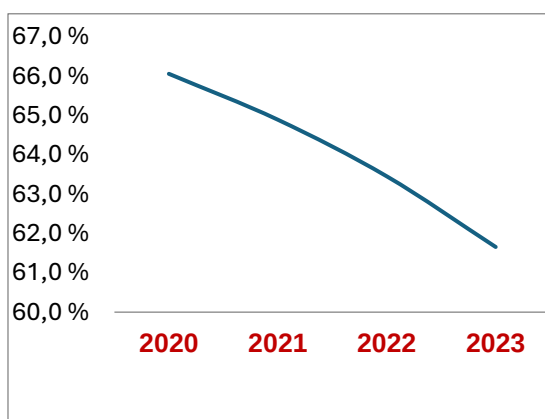

Netto driftsresultat

Når man holder premieavviket og avsetninger/bruk av bundne fond utenom, viser netto driftsresultat -4,1% i 2023. Premieavviket og fondsføringene er poster i regnskapet som påvirker driftsresultatet i stor grad og varierer veldig fra år til år. Det er derfor viktig å korrigere for disse postene for å få sammenlignbare driftsresultater. Kommunens bærekraftige langsiktige nivå på netto driftsresultat er satt til 2,4%.

2.2.2 Statlige styringssignaler og utvikling i rammetilskudd

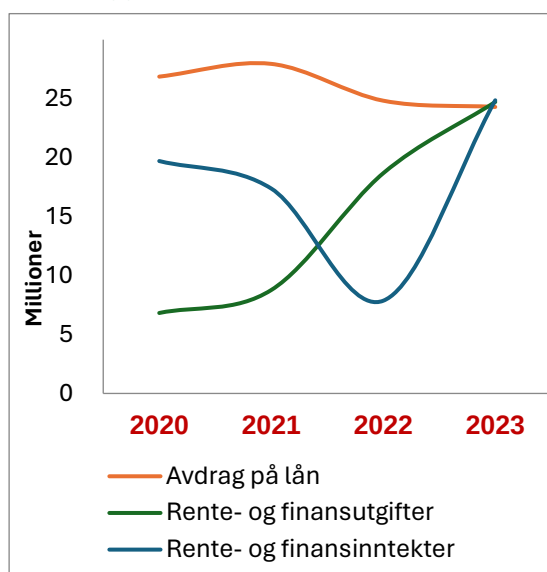

Lønnsutgifter i prosent av totale driftsutgifter

Lønnsutgiftene står for en forholdsvis stor andel av de totale driftsutgiftene, blant annet på grunn av kommunens vertskommunerolle. Lønnsutgiftenes andel av de totale driftsutgiftene er imidlertid synkende. I 2023 var lønnsutgiftenes andel av totale driftsutgifter 61,6%.

Renter og finans

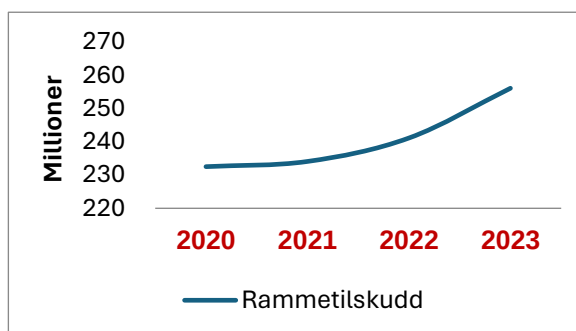
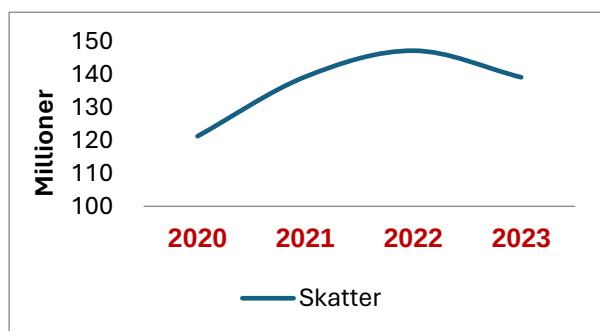

Året 2023 har vært preget av et relativt høyt rentenivå. De store investeringene som er gjort de siste årene, påvirker de årlige avdragene i stor grad, samtidig som det er et høyt rentenivå. Dette vil medføre at finansutgiftene vil få en økende andel av de totale utgiftene. Høye rente- og finansinntekter i 2023 skyldes i stor grad god avkastning på langsiktige plasseringer, som økte fra 3,2 mill. i 2022, til 20,8 mill. i 2023.

Skatter, rammetilskudd og andre statlige overføringer

Inntektsutvikling

De frie inntektene har hatt en jevn økning de siste årene, og var i 2023 på 501 mill. Det som ligger i frie inntekter er rammetilskudd, skatt, vertskommunetilskudd, integreringstilskudd og investeringskompensasjon.

Kommunen har hatt en positiv utvikling på skatteinntang og rammetilskudd de siste årene. Skatteinntektene hadde imidlertid en nedgang fra 147,3 mill. i 2022 til 139,2 mill i 2023. Dette skyldes at skatteinntektene var unormalt høye i 2022, blant annet på grunn av utbytteskatt. Rammetilskuddet hadde en økning fra 241,1 mill. i 2022 til 256,0 mill i 2023.

2.2.3 Forhold av betydning for økonomisk utvikling

Kommunen har siden *Ansvarsreformen* i 1991 vært vertskommune for de tidligere institusjonsboerne innenfor HVPU, og mottar årlig vertskommunetilskudd for å levere fullverdige tjenester til disse innbyggerne. Vertskommunetilskuddet var i 2023 på 65,5 mill. Vertskommunebrukerne vil etter hvert falle fra, og når siste bruker er borte vil tilskuddet falle bort.

Det er en stor utfordring for Søndre Land kommune å redusere sine driftsutgifter tilsvarende dette bortfallet av inntekter. En vesentlig årsak til dette er at kommunen har hatt mange ansatte som har arbeidet innenfor vertskommunevirksomheten, og kommunen vil ha store pensjonsutgifter for disse tidligere ansatte i flere tiår framover.

Et annet forhold som har påvirket kommunens økonomi er bygging av det nye Hovlitunet omsorgssenter. Byggingen startet opp i slutten av 2018, og det ble tatt i bruk sommeren 2021. Investeringen var på ca. 491 mill. Låneopptaket til investeringen i Hovlitunet betyr at årlige finansutgifter har økt vesentlig.

Kommunens befolkningsutvikling er en tredje faktor som kan bli en økonomisk utfordring framover, med en redusert og stadig aldrende befolkning.

Søndre Land kommune har landets høyeste andel uføre i aldersgruppen 18 – 67 år. Per desember 2023 var andelen 21,4 %. Den høye andelen uføre er en vesentlig forklaring på at Søndre Land er en svært skattesvak kommune. Den svake skatteinngangen kompenseres i stor grad gjennom rammetilskuddet, men innebærer likevel en utfordring når det gjelder kommunens muligheter for framtidig finansiering tjenestetilbudet til innbyggerne.

Søndre Land kommune har de senere årene hatt utfordringer med vedvarende stort merforbruk i driftsregnskapet, og med tilhørende negative netto driftsresultat. I 2023 var merforbruket på nærmere 36 mill., målt mot opprinnelig budsjett. Dette er ikke en situasjon som kan vedvare over tid. Langsiktighet i kommunens omstillingsarbeid er helt avgjørende dersom en skal unngå å havne i en situasjon der en med jevne mellomrom må gjennom økonomiske «hestekurer».

2.3. Årsregnskap – vesentlig avvik mot budsjett

	Regnskap 2023	Budsjett inkl endr 2023	Avvik i %	Avvik i kroner	Opprinnelig budsjett 2023
TIDLIG INNSATS OG FAMILIE	75 607 131	80 407 688	-6	-4 800 557	74 500 000
OPPLÆRING OG INKLUDERING	91 382 038	88 434 978	3	2 947 060	78 300 000
MESTRING OG VELFERD	211 980 465	209 294 588	1	2 685 877	186 500 000
LOKALSAMFUNN	42 221 618	44 348 693	-5	-2 127 075	42 400 000
FELLES	-5 252 959	-16 405 765	-68	11 152 806	6 200 000
STAB OG UTVIKLING	36 996 996	32 494 021	14	4 502 975	29 600 000
RÅDMANNSGRUPPE	7 378 770	7 108 297	4	270 473	6 900 000
POLITISK LEDELSE	4 841 545	5 000 000	-3	-158 455	5 000 000
Sum ordinær drift	465 155 604	450 682 500	3	14 473 104	429 400 000
Premieavvik	-18 318 928	-9 800 000	87	-8 518 928	-15 000 000
Skatter og rammetilskudd	-462 560 135	-454 770 000	2	-7 790 135	-448 900 000
Renter og finans	15 723 459	13 887 500	13	1 835 959	34 500 000
TOTALT	0	0	0	0	0

Regnskap 2023 innebærer et samlet mindreforbruk sammenlignet med revidert budsjett på 6,5 millioner kroner. Verdt å merke seg er imidlertid at beholdningen av disposisjonsfond per 31. desember 2023 er redusert med 6 millioner sammenlignet med ett år tidligere. Reduksjonen er betydelig mindre enn i 2022, men det er ikke bærekraftig å bruke sparepenger til finansiering av løpende utgifter.

Kommunalområde Tidlig innsats og familie har et mindreforbruk på 4,8 millioner kroner. Vesentlige elementer er at utgifter til enkeltvedtak er dekket av ordinære driftsbudsjett i barnehagene, at det ikke viste seg nødvendig å opprette egen barnehageavdeling grunnet mottak av flyktninger og mindreforbruk i barnevernet.

Kommunalområde Opplæring og inkludering har et merforbruk på 2,9 millioner kroner. Dette er blant annet knyttet til skoleskyss, spesialundervisning i private skoler og merforbruk ved Søndre Land ungdomsskole.³

Kommunalområde Mestring og velferd har et merforbruk på 2,7 millioner blant annet som følge av reduserte inntekter til ressurskrevende tjenester og utgifter til vikar i legetjenesten.

Kommunalområde Lokalsamfunn har et mindreforbruk på 2,1 millioner. Dette er i all hovedsak knyttet til avdelingene for teknisk drift og bygg og vedlikehold. Et vesentlig bidrag er leieinntekter innen bygg og vedlikehold.

Stab og utvikling framstår med et tilsynelatende merforbruk på 4,5 millioner. Her må det imidlertid hensyntas at det er utbetalt 6 millioner kroner til bredbåndsutbygging. Tilsvarende beløp skulle da ha vært inntektsført fra det særskilte bredbåndfondet. Det er ikke gjort. Realiteten er følgelig at Stab og utvikling har et mindreforbruk på ordinær drift med 1,5 millioner kroner.

For ytterligere detaljer henvises det til de respektive kommunalområders forklaringer til sin måloppnåelse.

Premieavviket

Premieavviket er vist som en egen linje i rapporten, da dette er en post som ikke har med den ordinære driften å gjøre. Den er dessuten svært vanskelig å budsjettere. Premieavviket er definert som forskjellen mellom den beregnede pensjonskostnaden og betalt pensjonspremie. For 2023 ble det et netto positivt premieavvik (inntekt) på 18,3 mill.

Skatter og andre statlige overføringer

Skatteinntektene for 2023 ble ca 6 mill lavere enn opprinnelig budsjett. På landbasis har det også vært en generell nedgang i skatteinntektene.

Rammetilskuddet for 2023 ble ca 17 mill høyere enn opprinnelig budsjett. Inntektssvikten på skatteinntekter, er delvis kompensert gjennom rammetilskuddet.

I tillegg har vi estimert en kompensasjon på kr 6,2 mill knyttet til utgiftene kommunen har hatt i forbindelse med ekstremværet Hans.

Vertskommunetilskuddet for 2023 ble 1,5 mill høyere enn opprinnelig budsjett. Avviket skyldes en kompensasjon for det høye pensjonsoppgjøret.

Integreringstilskuddet for 2023 ble ca 17 mill høyere enn opprinnelig budsjett. Opprinnelig budsjett var basert på bosetting av 20 nye flyktninger, mens vi bosatte 73.

Renter og finans

De største avvikene mellom regnskap og opprinnelig budsjett er:

- Avdrag på lån: 24,2 mill., mot budsjett 31,5 mill.
- Avkastning plasseringer: 20,8 mill., mot budsjett 18 mill.
- Bruk av fond: 8,6 mill., mot budsjett avsette til fond 5 mill..

Avviket på avdrag på lån skyldes at kommunen har valgt å refinansiere sertifikatlånene uten å nedbetale. Avviket på avkastning plasseringer skyldes blant annet et godt aksjemarked. Bruk av fond er gjort for å øke driftsbudsjettene grunnet et merforbruk i driften.

Driftsresultat

Som tabellene under viser har kommunen i 2023 et brutto driftsresultat på -3,91 %, og -1,61 % i netto driftsresultat, begge målt mot brutto driftsinntekter. Kommunens nivå er på 2,4 % som nedre grense for netto driftsresultat, og resultatet i 2023 er på ingen måte tilfredsstillende.

Forskjellene mellom brutto og netto driftsresultat er at brutto driftsresultat viser resultatet før finansinntekter og -utgifter, mens disse er tatt med i netto driftsresultat.

Brutto driftsresultat	-26 047 685	-3,91%
Netto driftsresultat	-10 800 052	-1,61%
Korrigert netto driftsresultat (ekskl netto premieavvik på pensjon og fondsbruk/-avsetninger bundne fond)	-27 377 062	-4,11%

Investeringsregnskapet

	Regnskap 2023	Budsjett inkl endr 2023	Budsjett oppr 2023
Sum investeringer i anleggsmidler	38 033 354	66 810 663	59 390 000
Andre investeringer	1 912 554	2 000 000	2 000 000
Finansiert av lånemidler	34 310 433	56 158 663	47 500 000
Annen intern og ekstern finansiering	5 254 713	11 252 000	13 390 000
Bruk av lån til videreutlån	8 382 897	10 000 000	10 000 000
Mottatte avdrag på videreutlån	2 287 408	1 500 000	600 000

Som tabellen viser ble de totale investeringene i anleggsmidler ca. 29 mill. lavere enn *revidert investeringsbudsjett* 2023. Inkludert i dette er en negativ investering på 5,8 mill. på Hovlitunet, på grunn av en tilbakeføring av krav. Ellers skyldes avviket at enkelte investeringsprosjekter ikke ble startet opp eller at framdriften gikk saktere enn forutsatt i 2023.

Av store enkeltprosjekter i 2023 kan nevnes:

- Fryal pumpestasjon 4,2 mill.
- Ny vannledning Hov-Fall 1,7 mill.
- Gatelyst Hov syd/sentrum 1,5 mill.
- Bygging av minihus 14,3 mill..
- Modernisering av biblioteket 1,3 mill.
- Overvannssikring Karolinelunden 1,0 mill.
- Trafikksikkerhet Kråkvika/Hov brygge 2,9 mill.
- Ny pumpestasjon for avløp, Fluberg 1,4 mill.

For ytterligere detaljer, se *Bevilgningsoversikt, investeringer spesifisert pr. prosjekt* i årsregnskapet.

2.4. Internkontroll, etikk og arbeidsgiverpolitikk

2.4.1 Verdier, etiske retningslinjer og arbeidsgiverpolitikk

Etiske retningslinjer for alle ansatte og folkevalgte ble vedtatt i 2011. I 2015 ble det vedtatt arbeidsgiverstrategi for Søndre Land kommune. Dette er et viktige styringsdokumenter som bygger på kommunens verdiplattform og har overordnede mål og ulike satsningsområder som skal følges. I 2016 ble de etiske retningslinjene og arbeidsgiverstrategien trykt opp i samsvar med ny visuell profil og delt ut til alle folkevalgte, ledere og medarbeidere i organisasjonen. De etiske retningslinjene og arbeidsgiverstrategien har også vært tema på ledersamlinger og på personalmøter.

Som en oppfølging av tidligere satsinger med utgangspunkt i kommunens slagord *Stolte sammen*, ble det i 2022 gjennomført prosesser på arbeidsplasser, i ledermøter og i kommunestyret. Hensikten med disse prosessene var å komme fram til beskrivelser av hva som skal kjennetegne oss når vi fungerer som best, henholdsvis som ansatte, ledere og folkevalgte. Resultatet av arbeidet ble oppsummert i dokumentet *Stolte sammen i Søndre Land* som ble vedtatt av kommunestyret i oktober 2022. Dette er et dokument til bruk som utgangspunkt blant annet for etisk refleksjon på arbeidsplasser og i ledermøter.

Det er inngått lederavtaler med alle avdelingsledere hvor etterlevelse av kommunens verdigrunnlag og ledelsesprinsipper er vektlagt. Det er i tillegg fokus på resultatkrav og utviklingsmål. Lederavtalen blir revidert og inngått årlig og er en del av medarbeidersamtalene mellom rådmann og kommunalsjefer og mellom kommunalsjefer og avdelingsledere.

Personalpolitiske satsningsområder framkommer i arbeidsgiverstrategien gjennom seks innsatsområder. Arbeidet med å konkretisere noen av disse satsningsområdene startet opp i 2016. Revidering av lønnspolitiske retningslinjer ble ferdig i 2018 og personalhåndboka ble ferdig revidert i 2019. HMS-håndboken ble ferdig revidert i 2020.

2.4.2 Overordnet intern kontroll og styring

Rådmannen skal ha betryggende internkontroll, jf. kommunelovens kapittel 25. Dette ivaretas blant annet gjennom en tydelig intern organisering med klare ansvarsforhold og roller.

Videre bidrar både politisk og administrativt delegeringsreglement til å tydeliggjøre ansvarsforholdene henholdsvis mellom politikk og administrasjon og internt i administrasjonen. Det politiske delegeringsreglementet ble revidert i 2023, og det administrative reglementet vil bli revidert i løpet av første halvår 2024. Videre er lederavtalene (jf. over) et sentralt instrument i internkontrollen. For øvrig er sentrale dokumenter for betryggende interkontroll på plass.

Det ble i 2021 igangsatt et arbeid for å kvalitetssikre og videreutvikle kommunens overordnede internkontrollsystem. Arbeidet tar blant annet utgangspunkt KS' veileder *Orden i eget hus*. I løpet av 2023 er det gjort et relativt omfattende grunnlagsarbeid, blant annet med kartlegging status i organisasjonen, herunder av bruken av risikovurderinger. Det hele er under oppsummering og utvikling i en beskrivelse av virksomhetsstyringen i Søndre Land kommune. Den beskrivelsen vil foreligge våren 2024.

For å sikre god prosjektstyring, er det utviklet en egen prosjekthåndbok for Søndre Land kommune. Den ble sist revidert i 2021. For investeringsprosjekter foreligger egen prosjekthåndbok fra 2017. Denne håndboka ble supplert i og med kommunestyrets vedtak av seriøsitetsbestemmelsene i 2021.

Arbeidet med informasjonssikkerhet har vært prioritert også i 2023. Det er utarbeidet et eget styringssystem og årshjul, samt flere rutiner.

Sentrale styringsdokumenter som kommuneplanens samfunnsdel, handlings- og økonomiplan samt virksomhetsplan tydeliggjør hvilke mål og resultater organisasjonen skal arbeide for å nå. Kommunen har for øvrig sektorovergripende retningslinjer som etiske retningslinjer, arbeidsgiverstrategi, personalhåndbok, økonomi- og finansreglement og HMS/IK- håndbok og anskaffelsesreglement.

Oppfølging av hvorvidt organisasjonen når målene skjer formelt gjennom tertialrapportering og årsmelding. Videre oppfølging og kontroll av måloppnåelse gjennomføres i ledermøter. På bakgrunn av økonomisk status for kommunen har det vært månedlig rapportering av økonomisk status.

Kvalitetssystemet gir god systemunderstøttelse i arbeidet med internkontroll, gjennom å gi en god og enkel dokumentasjon av rutiner, sikre kontinuerlig forbedring, læring og avdekke sviktende kvalitet. Kvalitetssystemet ble oppgradert i 2020, og det arbeides med å få en tydeligere oversikt over innhold. Det ble i 2016 utarbeidet en oppfølgingsrutine som innebar at en i ledermøter og avdelingsmøter gjennomgår registrerte og behandlede avvik/forbedringsforslag innenfor sitt ansvarsområde. Dette for å sikre bedre kontrolloppfølging.

Tilsyn innen fagområder og fra arbeidstilsynet bidrar også positivt til god kvalitetssikring og økt fokus på internkontroll i organisasjonen.

Det har i 2023 vært gjennomført følgende tilsyn i regi av ekstern tilsynsmyndighet:

Bygg og vedlikehold har hatt ett tilsyn fra Arbeidstilsynet angående håndtering av asbest. Formålet med tilsynet var å bidra til at kommunen som arbeidsgiver og byggherre arbeider systematisk for å forhindre at både egne og andres arbeidstakere utsettes for helseskadelig eksponering for asbestfibre. Avdelingen fikk 3 pålegg etter tilsynet som alle er fulgt opp og godkjent fra Arbeidstilsynets side.

Det ble i juni 2023 gjennomført tilsyn i regi av Miljørettet helsevern IKS i barnehagene; Trevatn, Grettegutua, Hov, Svingen og Montessori. Tilsynet hadde følgende formål: "bidra til at miljøet i barnehagen fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og dessuten forebygger sykdom og skade". Konklusjonen i rapportene for den enkelte barnehage viste 0 avvik og 0 anmerkninger.

2.5. Likestilling og tiltak for å fremme likestilling og hindre forskjellsbehandling

2.5.1 Kjønnsbalanse

Søndre Land kommune hadde pr 31.12.2023 totalt 632 ansatte, fordelt på 133 menn og 499 kvinner. Det er en klar overvekt av kvinner innen de tradisjonelle kvinneyrker som skole, barnehage, helse og omsorg. Andelen menn er i overvekt innen teknisk drift og deler av bygg og vedlikehold. I rådmannsgruppa er det 40 % kvinneandel og på avdelingsledernivå 63 % kvinneandel.

	2023	2022	2021	2020
Antall besatte årsverk	472,2	479,5	486	496
Antall ansatte	632	645	712	666
Antall kvinner	499	495	564	525
Andel kvinner	78,9%	76,7%	79,2 %	79,3 %
Antall menn	133	150	148	137
Andel menn	21%	23,3%	20,3 %	20,7 %

Totalt antall besatte årsverk summerer opp årsverk rapportert i årsmeldingen kap 3-7 samt lærlinger og rådmannsgruppa.

Søndre Land kommune har i sin tilsettingsprosedyre nedfelt at begge kjønn ønskes representert på arbeidsplassene. Tilsetninger skjer etter kvalifikasjonsprinsippet, men det underrepresenterte kjønn foretrekkes når begge kjønn står likt i forhold til kvalifikasjoner. Det ligger en stor utfordring i å rekruttere kvalifiserte menn til helse og omsorgsykker og til arbeid i skole og barnehager. Det er selvsagt ønskelig å rekruttere tilsvarende med kvinner til de mer tekniske mannsdominerte yrkene. Innenfor helse har Søndre Land kommune inngått avtale med prosjektet «Menn i helse», det er et prosjekt å få menn som står utenfor arbeidslivet, inn i utdanningsløp som helsefagarbeider.

2.5.2 Likelønn

Gjennomsnittslønn:

Kategori	Kvinner 2023	Menn 2023	Kvinner 2022	Menn 2022	Kvinner 2021	Menn 2021
Assistent	390 700	395 636	366 290	364 420	383 004	380 820
Fagarbeider og hjelpepleier	485 646	484 711	452 724	458 315	451 545	457 800
Høgskolegrupper (ekskl kap.5)	599 483	604 505	561 851	569 225	560 976	561 031
Avd.ledere (9451)	760 294	765 200	709 666	734 100	688 056	710 568

Lønnsnivået mellom menn og kvinner innen assistenter og høgskolegruppen er tilnærmet likt. For gruppen fagarbeidere er det et litt større skille, men likevel ikke spesielt stort. I avdelingsledergruppen har det gjennom flere år vært en forskjell i lønnsnivået. Noe kan forklares utfra «bransjeulikheter» i lønnsnivå.

2.5.3 Stillingsstørrelser

Søndre Land kommune arbeider kontinuerlig med å tilrettelegge for utvidelse til større stillingsstørrelser og med fast tilsetting av vikarer, men det er fortsatt mange ansatte som går i deltidsstillinger av forskjellige årsaker. Det er satt i gang et prosjekt «Heltidskultur», som skal jobbe med å fremme heltid i Søndre Land kommune. Arbeidet i prosjektet, og øvrige tiltak for å øke andelen heltidsstillinger, må prioriteres framover.

	2023	2022	2021	2020
Antall besatte deltidsstillinger (både faste og midlertidig ansatte)	451	462	430	474
Antall kvinner i deltidsstillinger	374	374	359	399
Andel kvinner	83%	80,9%	83,5 %	84,0 %
Antall menn i deltidsstillinger*	77	88	71	75
Andel menn	17%	19,1%	16,5 %	16,0 %

*18 brannkonstabler faste og midlertidige er medregnet.

Som det framgår, er det langt flere kvinner enn menn som jobber deltid i kommunen. Mange av disse jobber turnus innenfor helse. Det er 44 kvinner og 9 menn som innehar flere enn 1 deltidsstilling.

2.6. Politisk organisering

Etter kommunestyrevalget høsten 2023 er det følgende sammensetting i kommunestyret og formannskapet (tallene i parentes viser sammensettingen i forrige periode):

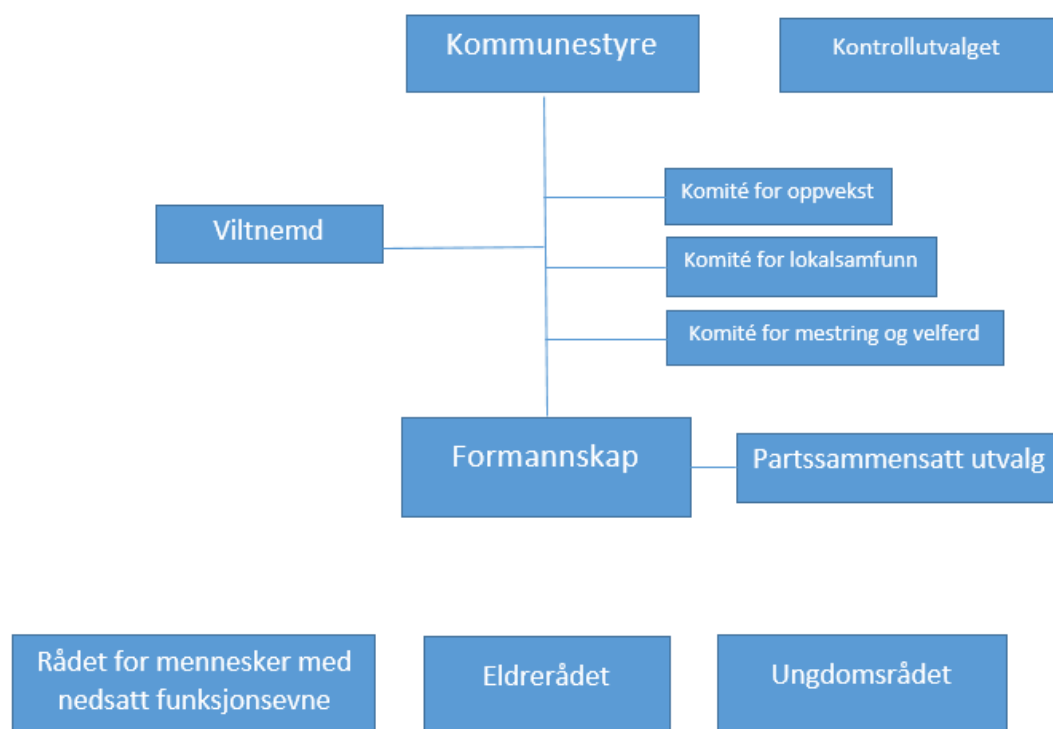
	Kommunestyret	Formannskapet
Arbeiderpartiet	11 (9)	3 (3)
Søndre Land Bygdeliste	5 (5)	2 (1)
Høyre	3 (4)	1 (1)
Senterpartiet	2 (4)	1 (1)
Venstre	1 (1)	0 (0)
Sosialistisk Venstreparti	1 (1)	0 (1)
Fremskrittspartiet	1 (0)	0 (0)
Miljøpartiet De Grønne	0 (0)	0 (0)
Rødt	1 (1)	0 (-)
Sum representanter	25 (25)	7 (7)
Herav kvinner	11 (9)	3 (2)

I det konstituerende kommunestyremøtet 16.10.2023 ble det foretatt valg av formannskap og ordfører, samt valg av øvrige folkevalgte organer i henhold til bestemmelsene i kommuneloven. Foruten kommunestyret og formannskapet, består den politiske organiseringen av en komitemodell etter

kommunelovens § 5-9. Det er opprettet tre komiteer. Etter kommunelovens bestemmelser ble også både rådene, viltnemda og partssammensatt utvalg definert som folkevalgte organer. Formannskapet er også klageinstans, valgstyre og planutvalg.

Nedenfor er det en illustrasjon som viser politisk organisering. I tillegg er det flere andre råd og utvalg som ikke er definert som folkevalgte organer som for eksempel ordførerens koordineringsutvalg og samarbeidsutvalgene i skoler og barnehager.

3. Felles, stab og støtte, utvikling, rådmannsgruppe og politisk ledelse

3.1 Måloppnåelse ledelse og felles

3.1.1 Måloppnåelse overordnet

	Regnskap 2023	Budsjett (endelig) 2023	Avvik i %	Avvik i kroner	Opprinnelig budsjett 2023
<i>Felles</i>	-5 252 959	-16 405 765	-68	11 152 806	6 200 000
<i>Stab og utvikling</i>	36 996 996	32 494 021	14	4 502 975	29 600 000
<i>Rådmannsgruppa</i>	7 378 770	7 108 297	4	270 473	6 900 000
<i>Politiske ledelse</i>	4 841 545	5 000 000	-3	-158 455	5 000 000
<i>Premieavvik</i>	-18 318 928	-9 800 000	87	-8 518 928	-15 000 000
SUM	25 645 424	18 396 553	39	7 248 871	32 700 000

3.1.2 Måloppnåelse felles og premieavvik

Ansvarsområdet Fellesutgifter inneholder utgifter som er felles for hele organisasjonen, som lønnsoppgjør, pensjonsavregninger, budsjettreserve til ikke planlagte tiltak og fellesutgifter det ikke er naturlig å fordele på kommunalområdene.

Ansvarsområdet Felles hadde et merforbruk i 2023 på snaut 11,2 mill.

- Integreringstilskuddet for 2023 ble ca 17 mill høyere enn opprinnelig budsjett. Opprinnelig budsjett var basert på bosetting av 20 nye flyktninger, mens vi bosatte 73.
- Avsetning til lønnsoppgjør og budsjettreserve ble i sin helhet brukt til det høye lønns- og pensjonsoppjøret.
- Pensjonsavregningen ble på 16,5 mill som ikke var budsjettert. Dette er også i forhold til det høye lønns- og pensjonsoppjøret.
- Avviket på premieavviket skyldes også det høye lønns- og pensjonsoppjøret.

3.1.3 Måloppnåelse stab

Nøkkeltall	2023	2022	2021	
Antall årsverk pr 31.12.23 inkludert frikjøpte tillitsvalgte og verneombud* ¹	16,3	15,3	18,8	
Antall årsverk pr 31.12.23 frikjøpte tillitsvalgte og verneombud* ²	3,2	2,4	2,4	
Antall årsverk pr 31.12.23 IKT, økonomi, HR og lønn og post og arkiv.* ³	13,1	12,9	16,4	
	Mål	Resultat		
Resultatindikatorer	2023	2023	2022	2021
Brukertilfredshet	-	-	-	-
Medarbeidertilfredshet	>4,1	-	-	4,1
Nærvær (i %)	95 %	90,4%	90,4%	92,8 %
Økonomisk resultat (i %)	100 %	94,6 %	100 %	98,4 %

- 1) 14 lærlinger per 31.12.2023 er ikke med i årsverk stab/støtte, men telles med i totaloversikten antall årsverk.
- 2) Frikjøpte er ikke økt fra 2022, men sykefravær dekket opp av vikar per 31.12.2023
- 3) Antall årsverk er ikke økt fra 2022, men endring i årsverk fra 2022 skyldes vakant lederstilling per 31.12.2022, samt endring i stillingsprosent hos ansatte.

Brukertilfredshet:

Det ble ikke gjennomført noen brukerundersøkelse i 2023.

Medarbeidertilfredshet:

Det ble ikke gjennomført medarbeiderundersøkelse i 2023.

Jobbnærvær:

Målsettingen for jobbnærværet er på 95 %, men totalt for 2022 ble jobbnærværet på 90,4%. Det har i 2023 vært lavt korttidsfravær i Stab og Støtte, mens noen langtidssykemeldinger har ført til at det totale jobbnærværet er så pass lavt

Økonomisk resultat:

Regnskapet for Stab viser et mindreforbruk i 2023 på ca. 1,2 mill. i forhold til revidert budsjett. Området Stab består av avdelingene Økonomi og IKT, HR - lønn - post/arkiv. I forhold til revidert budsjett gikk Økonomi og IKT i balanse, HR - lønn, post/arkiv hadde et mindreforbruk på 1,2 mill. Mindreforbruket i HR -

¹ 14 lærlinger per 31.12.2023, 13 lærlinger per 31.12.2022 er ikke med i antall årsverk stab og støtte, men i totaloversikten

² Frikjøpte tillitsvalgte er ikke økt fra 2022, men sykefravær dekket opp av vikar per 31.12.2023

³ Årsverk er ikke økt fra 2022, men endring i rapporterte årsverk skyldes vakant lederstilling per 31.12.2022, samt endring i stillingsprosent hos ansatte.

lønn - post/arkiv skyldes sykepengerefusjoner uten at det er leid inn vikar, samt at lærlingordningen ble bedre enn budsjett.

3.1.4 Måloppnåelse utvikling

Nøkkeltall		2023	2022	2021
Antall årsverk 31.12		6,9	5,3	5,4
	Mål	Resultat		
Resultatindikatorer	2023	2023	2022	2021
Brukertilfredshet	5		-	-
Medarbeidertilfredshet	>4,3		-	4,3
Nærvær (i %)	95	94,2	87,5	88,6
Økonomisk resultat (i %)	100 %	165 %	101 %	93

Felles utviklings- og rådgiverstab (tidligere Utviklingsenheten) består av kommuneoverlege, samfunnsplanlegger, næringsrådgiver, rådgiver digitalisering, kommunikasjonssjef, rådgiver forebygging og inkludering, ungdomskontakt og rådgiver for utvikling og eksterne tilskuddsordninger. Totalt har enheten 6,9 årsverk. Økningen i årsverk skyldes ny stilling som rådgiver for forebygging og inkludering samt engasjementsstilling som ungdomskontakt. Ungdomskontakten er en del av det interkommunale prosjektet *Fram i skoa*, og den finansieres med skjønnsmidler fra Statsforvalteren.

Enheten hadde i 2023 et regnskapsmessig merforbruk på ca. 5,8 millioner kroner. Merforbruket skyldes i sin helhet at utgifter til bredbåndsutbygging med vel 6 millioner kroner er belastet driftsbudsjettet. I realiteten er det derfor snakk om et mindreforbruk. Store deler av budsjettet for Felles utviklings- og rådgiverstab er knyttet til regionale forpliktelser som Gjøvikregionen Utvikling, Visit Øst-Norge, regionalt næringsutviklingsprogram og Miljørettet helsevern IKS. I tillegg finansieres kommunens bolystsatsing over utviklingsenhetens budsjett.

3.1.5 Måloppnåelse rådmannsgruppa

Nøkkeltall		2023	2022	2021
Antall årsverk pr 31.12.		5	5	5
	Mål	Resultat		
Resultatindikatorer	2023	2023	2022	2021
Brukertilfredshet	5		-	-
Medarbeidertilfredshet	>4,3		-	4,3
Nærvær (i %)	95	98,8	87,5	88,6
Økonomisk resultat (i %)	100 %	104 %	100 %	93

Regnskapet for rådmannsgruppa viser et merforbruk på kr 270 000. Merforbruket skyldes blant annet utgifter til juridisk bistand i etterkant av ekstremværet Hans, og utbetaling av kompensasjon for møtevirksomhet/annen særlig belastning.

3.1.6 Måloppnåelse politisk ledelse

Utgiftene omfatter godtgjørelse til ordfører, fast godtgjørelse til varaordførere og formannskapsmedlemmene, ordinær møtegodtgjøring for kommunestyremedlemmene, formannskapsmedlemmene og alle andre medlemmer i politiske komiteer, utvalg og råd mv. Videre omfatter budsjettområdet utgifter til kjøre- og diettgodtgjørelse, refusjon for tapt arbeidsfortjeneste, annonsering av møter i folkevalgte organer, politikernes deltakelse på kurs og konferanser, telefongodtgjøring mv.

Regnskapet viser et mindreforbruk på snaut kr 160 000. Verdt å merke seg er likevel at utgiftene til valg ble ca. kr 140 000 høyere enn budsjettet. Når det likevel ender opp med mindreforbruk, skyldes det at de fleste råd og utvalg hadde et lavere forbruk enn budsjettet.

3.2 Oppfølging av handlingsplanen

3.2.2 Samfunnsutvikling

Boligutvikling

Reguleringsplanene for Grettejordet og Klinkenbergtoppen ble vedtatt i 2023. På Grettejordet jobbes det for tiden med å utforme en avtale med utbygger om realiseringen av reguleringsplanen. Avtalen vil foreligge i løpet av våren 2024.

Flomsikring og håndtering av overvann har vært fulgt opp i 2023. Gjennomføringen av prosjektet starter opp i andre halvdel av 2024.

Næringsutvikling

Det er et godt tilsig av etablerere og gründere generelt. Flyktninger/ asylsøkere og innvandrere utgjør en økende andel av etablererne. Disse kommer gjennom veiledning, Sølve, etablererkurs, Landsbyen Næringshage og tilskuddsordninger. For å øke tilflyttingen, er bosetting og arbeid i egen kommune en av flere viktige faktorer. SIVA-næringshagene har fremdeles ansvaret for fylkeskommunens etablererkurs. I Gjøvikregionen med Hadeland er det Landsbyen Næringshage som står for tilrettelegging og gjennomføring av disse. Søndre Land bidrar til betydelig mobilisering, og deltakere fra Søndre Land er overrepresentert ved flere av kursene. Søndre Land trekkes stadig fram som én av to kommuner i Innlandet som er best på mobilisering.

KOM-prosjektet er "overlevert" og drives videre av aktørene, men kommunen bistår med veiledning og førstelinjetjenester, samt er aktiv med fasilitere arenaer for møter og markeder om ønskelig.

Større prosjekter der næring har hatt en viktig faglig side er:

- Videre prospektering, salg og markedsføring av Raufoss Industripark Vest, på 982 daa.
- Arbeid med kraft og energi til regionen
- Reguleringsplaner som Hovlandsvegen, Hov sentrum syd, XL Bygg, Kråkvika og Enger Havn.
- Sentrumsutvikling i Hov

Bredbånd

Det offentlig finansierte bredbåndsprosjektet er langt på vei fullført. De områdene som gjenstår, er Nordre Østbygda og Vestsida Sør. Disse områdene bygges ut våren 2024.

Stedsutvikling

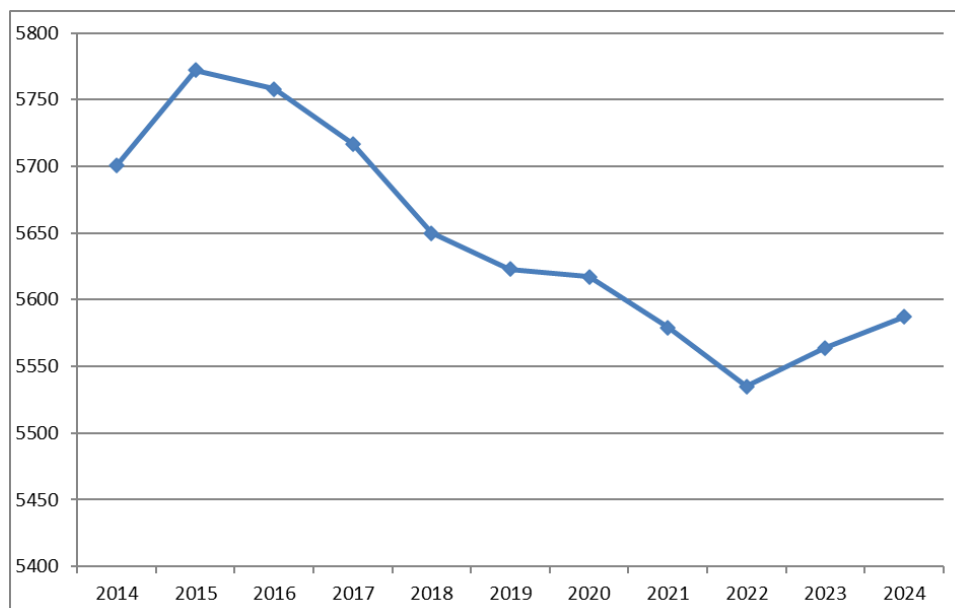
I 2023 har det vært jobbet videre med å utvikle Fladsrudplassen. Reguleringsplanen for Hovlandsvegen ble vedtatt sommeren 2023. Høsten 2023 ble det etter et privat initiativ satt i gang et arbeid med å utvikle området mellom Hovlandsvegen og Grettegutua.

Tursti på Valdresbanen

Etter felles vedtak i kommunestyrene i de fem kommunene langs den nedlagte banestrekningen, utredet en prosjektgruppe i 2023 mulighetene for å starte et etterbruksprosjekt. Prosjektrapporten ble lagt fram våren 2024.

3.3 Demografi og sysselsetting

Tabellen nedenfor viser utviklingen i folketallet i Søndre Land fra 2014 til 2024.

Tabell: Utviklingen i folketall 01.01.2014 til 01.01.2024. Kilde SSB

Etter nedgang i folketallet i perioden 2015 til 2021, har det vært en økning de to siste årene. Økningen skyldes hovedsakelig økt mottak av flyktninger.

Spesifisert befolkningsutvikling 2019 - 2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Folketallet pr 31.12.	5587	5 565	5 535	5579	5617
Fødte	46	38	36	27	57
Døde	65	88	52	62	56
<i>Fødselsoverskudd</i>	-19	- 50	-16	-35	1
Innflyttinger	298	320	300	297	279
Utflyttinger	255	242	329	300	286
<i>Nettoinnflytting</i>	43	78	-29	-3	-7
Folketilvekst i løpet av året	23	29	-44	-38	-6

Tabell: Spesifisert utvikling i folketallet i Søndre Land kommune. Kilde SSB

Syssetting,

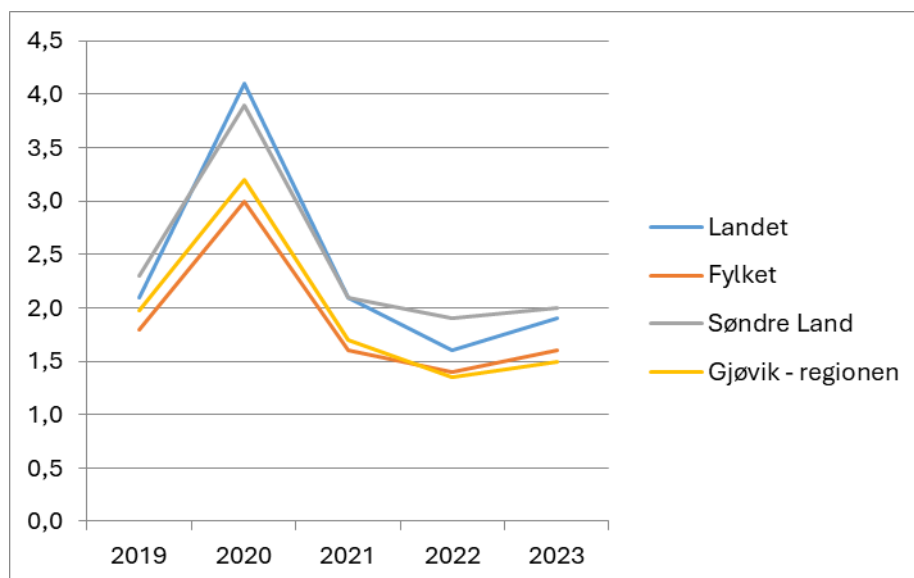
	Innbyggere 20 - 66 år	Antall sysselsatte innbyggere	Andel sysselsatte innbyggere	Antall arbeidsplasser i Søndre Land
2020	3342	2338	69,96 %	1489
2021	3295	2329	70,68 %	1451
2022	3303	2354	71,27 %	1430
2023	3305	2325	70,35 %	1413

Kilde: SSB – Statistikkbanken, tabell 11618

Andelen sysselsatte innbyggere gikk litt ned fra 2022 til 2023. Antall arbeidsplasser i Søndre Land ble også redusert.

Følgende tabell viser utviklingen i arbeidsledighet i landet som helhet, fylket, Søndre Land og gjennomsnittet for de øvrige kommunene i Gjøvik – regionen.

Tabell: Registrerte arbeidsledige utgangen av året 2019 - 2023. Kilde NAV

Figuren viser at arbeidsledigheten har hatt en oppadgående tendens fra 2022 til 2023.

4. Kommunalområde Tidlig innsats og familie

Nøkkeltall		2023	2022	2021
Antall årsverk pr 31.12.		73,7	73,7	71,9
	Mål	Resultat		
Resultatindikatorer	2023	2023	2022	2021
Brukertilfredshet	5	-	-	-
Medarbeidertilfredshet	>4,3	-	-	4,3
Nærvær (i %)	95	87,2	87,6	88,6
Økonomisk resultat (i %)	104,8%	101 %	101 %	93

Brukertilfredshet:

Det ble ikke foretatt noen brukerundersøkelse innenfor kommunalområdet i 2023. Barnehagene deltok i Utdanningsdirektoratet sin foreldreundersøkelse høsten 2020, og det ble satt mål om å delta annethvert år da undersøkelsen er et bidrag inn i barnehagens kompetanse- og kvalitetsutvikling. En presset bemanningssituasjon førte til at brukerundersøkelsen ikke ble prioritert i 2023.

Medarbeidertilfredshet:

Det ble ikke gjennomført medarbeiderundersøkelse i 2023.

Jobbnærvær:

Jobbnærværet ble lavere enn målsettingen på 95%, og noe lavere enn tidligere år. Smittsomme sykdommer og høyt arbeidspress påvirker jobbnærværet i negativ retning. Nærværet varierer mellom avdelingene, fra 95,7 % til 75,8%. De som deltar i kommunens sykefraværprosjekt, viser så langt en positiv utvikling.

4.1 Økonomisk resultat

	Regnskap 2023	Budsjett (endelig) 2023	Avvik i %	Avvik i kroner	Opprinnelig budsjett 2023
SUM Tidlig innsats og familie	75 607 131	80 407 688	-6	-4 800 557	74 500 000

Regnskap spesifisert pr avdeling:	Avvik sammenlignet revidert budsjett 2023
Hov barnehage	-744 831
Grettegutua barnehage	1 401 009*
Svingen barnehage	4 880*
Trevatn barnehage	1 111 632**
Barnevern og tilsynsførerordning	- 282 235
Felles (spes.ped.tj, private barnehager, mm)	-5 589 889*
Helsesykepleiertjeneste	- 701 123

* utgifter til enkeltvedtak

** utgifter til utvidelse av gruppe og enkeltvedtak

Ordinær drift i kommunens barnehager med pedagog- og bemanningsnorm tilpasset barnegruppenes størrelse, har gitt forutsigbar og kostnadseffektiv drift av barnehagene. Hov barnehage med sine fire avdelinger har en gunstig driftsform i forhold til antall avdelinger og sammensetning av aldersgrupper. Dette vises også på det økonomiske resultatet. Ledige barnehageplasser ved starten av det nye barnehageåret i 2023 ble fylt opp med flyktningbarn utover høsthalvåret. Merforbruket i Grettegutua, og Svingen er knyttet til enkeltvedtak da det ordinære barnehagetilbudet går i balanse. Merforbruket i Trevatn barnehage er økte lønnsutgifter knyttet til utvidelse av barnegruppa og enkeltvedtak. Utgifter til enkeltvedtak dekkes i utgangspunktet opp på fellesområdet. Flere av barnehagene har imidlertid dekket merutgiftene til enkeltvedtak innad i driften, jf. over. Innsparingene er i all hovedsak knyttet til redusert vikarinleie ved sykefravær. Refusjonskrav for barnehagebarn i andre kommuner ble lavere enn budsjettert. Tidligere varslet mulig utvidelse av Svingen barnehage med drift i underetasjen på Fluberg forsamlingshus ble ikke iverksatt, og dermed ble midlene ikke benyttet. Inntak av barn med rett til barnehageplass ifølge lokale vedtekter, utløste noe økt bemanning i Svingen og Grettegutua vårhalvåret 2023, men merforbruket ble dekket opp med innsparing på andre poster. Mindreforbruket i helsesykepleiertjenesten er knyttet til vakanse med bakgrunn i sykefravær samt halvårseffekt på tilleggsbevilgningen knyttet til flyktningssituasjonen.

Barnevernet fikk et totalt mindreforbruk mot revidert budsjett. Forbruket er likevel vesentlig høyere enn opprinnelig budsjett da det tidlig i året ble meldt om økte utgifter innenfor områdene plassering i institusjon og ettervern.

4.2 Oppfølging av handlingsplan

I kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplanen for perioden 2023-2026, uttrykkes følgende mål for "Oppvekst og utdanning" (kommunalområdene "Tidlig innsats og familie" og "Opplæring og Inkludering"):
Barn og unge i Søndre Land kommune skal ha en trygg, sunn og utviklende oppvekst som gjør at alle får et godt voksenliv med deltakelse i samfunns- og arbeidsliv

Under følger en oversikt over aktivitet innenfor de konkrete delmålene som er satt for å oppnå målsettingen innenfor oppvekst og utdanning.

Regionale kompetansetiltak for barnehage (ReKomp)

I ReKomp for barnehage er ledelse av et trygt og godt barnehagemiljø et sentralt tema. Pedagogiske ledere og styrere har deltatt på 3 regionale fagdager. Mellomarbeid som er tilknyttet ReKomp er grunnlag for fagsamlinger lokalt for styrere og pedagogiske ledere. Det er gjennomført to lokale samlinger i perioden. Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis. Nasjonal satsing; "Bygge laget" rundt barnet/eleven. Fokuset er på inkluderende opplæring i barnehage og skole.

Vi har deltatt på regionale samlinger, samt gjennomgått status på felles ledermøte i oppvekst. PP-tjenesten er en sentral aktør i satsningen, og systemarbeidet ut mot barnehage og skole skal styrkes. Ut fra dette har kontaktmøtene mellom PPT og henholdsvis barnehage og skole blitt prioritert i perioden til tross for store kapasitetsutfordringer innen PP- tjenesten.

Implementering av kommunal plan for trygt og godt barnehage- og skolemiljø

Plan for trygt og godt barnehagemiljø er godt implementert i barnehagene. Planverket er sentralt i det kontinuerlige arbeidet med å sikre at alle barn har en trygg barnehagedag. Planverket ligger også til grunn i kompetanseprogrammet for styrere og pedagogiske ledere (ReKomp).

Temaet: "forebygging og håndtering av utagerende atferd, vold og trusler" samlet alle ansatte i barnehage, skole og støttetjenester til felles fagdag høsthalvåret 2023.

Videreutvikling av COS i barnehage

Det er gjennomført to foreldrekurs, COS-P, i perioden. COS fordypning barnehage er videreført til flere avdelinger og er sentralt i barnehagenes arbeid med å sikre et trygt og godt barnehagemiljø. Tre styrere har gjennomført kurs i regi av Tilknytningspsykologene for å utvikle og styrke kommunens COS- satsning videre. Helsepsykiertjenesten er sentral i COS - P kursene og i faglig ledelse av Familiebasen der COS er førende for "tirsdag, torsdag-tilbudet".

Helsesykepleiertjenesten og jordmortjenesten

Helsesykepleiertjenesten har en sentral plass i arbeidet med tidlig innsats gjennom helsestasjons - og skolehelsetjenesten, helsestasjon for ungdom og jordmortjenesten. Tilskuddsordning gjennom Helsedirektoratet har muliggjort en styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten de siste tre årene. Med tanke på det store behovet, spesielt innenfor skolehelsetjenesten, er dette en nødvendig styrking for å kunne gi barn og unge den hjelp og støtte som er etterspurt. Helsesykepleiere ute på skolene har i 2023 hatt stor pågang til drop-in timer. Tverrfaglig samarbeid med skolen er en prioritert oppgave. Skolehelsetjenesten deltar i «Trygg Oppvekst» og foreldreveiledning (COS-P) tilbud til barneskole foresatte.

Systemutvikling for å komme i posisjon til å hjelpe de som trenger det mest, har vært en prioritert oppgave. Det ble i 2023 født 46 barn i Søndre Land kommune. Flere familier trenger tjeneste utover det vanlige tilbudet og får ekstra hjelp og oppfølging på helsestasjonen eller i familiebasen.

Helsesykepleiertjenesten har flere oppgaver knyttet til flykningene. Det er gjennomført foreldreveiledningskurs for grupper med flykninger. Et ukentlig drop - inn tilbud på SØLVE blir hyppig benyttet. I samarbeid med helsesykepleier fra Nordre Land har vi gjennomført undervisningsopplegget "Sunn start". I tillegg er det gjennomført helsekartleggingssamtaler med de nyankomne flykninger samt at vi kartlegger vaksinestatus til de nyankomne.

Tidlig innsats – Barnevernsreformen

Ledere for tjenester rettet mot barn og unge i Søndre Land har faste samarbeidsarenaer med ledergruppa i Gjøvik og Land - barnevernstjeneste. Plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer, vedtatt i kommunestyret 24.04.23, er et sentralt plandokument som forplikter og tydeliggjør den enkeltes ansvar innenfor det forebyggende arbeidet.

Arbeidet med en konkret handlingsmodell for våre tverrfaglige tjenester til barn, unge og deres familier har vært en prioritert oppgave i perioden. Målet er å sikre felles forståelse av mandat og tydeliggjøre tjenester med kontaktinformasjon for både ansatte og kommunens innbyggere.

Gjøvik og Land Barnevernstjeneste

Mottak og vakt:

Status:

Gjøvik: +18,44 % økning i antall meldinger sammenlignet med 2022 **Nordre Land:** + 6 % økning i antall meldinger sammenlignet med 2022 **Søndre Land:** - 36 % nedgang i antall meldinger sammenlignet med 2022

Barnevernstjenesten har et uttalt ansvar hva gjelder samordningsplikt og forbyggende praksis, og i denne forbindelse har barnevernstjenestens mottaksavdeling påstartet et fagutviklingsprosjekt for å se på muligheter og handlingsrom knyttet til saksbehandling av bekymringsmeldinger, samt samhandling eksternt med tanke på eksempelvis meldeplikt.

Barnevernstjenesten plikter i henhold til barnevernloven å bistå kommunen for øvrig med kompetansedeling for å øke den barnevernsfaglige kompetansen, også innen andre tjenester. Dette for å kunne identifisere utfordringer, men også muligheter for å iverksette tiltak på et tidligere tidspunkt. I tillegg

er det ønskelig å kunne tilby tiltak som ytes lavere i tiltakskjeden. I denne forbindelse vil barnevernstjenestens gjennom 2024 fokuseres på å utvikle gode strategier for samhandling med samarbeidende instanser, med et særskilt fokus på å forebygge at det enkelte barns situasjon utvikler seg til å bli en barnevernssak.

	Gjøvik	Nordre Land	Søndre Land
Totalt antall meldinger	488	83	75
Meldinger i prosent konkludert med undersøkelse	48,6%	41%	56%
Meldinger i prosent konkludert med pågående undersøkelse	18,9%	24,1%	21,3%
Meldinger i prosent konkludert med henleggelse	14,8%	10,8%	16%
Meldinger i prosent konkludert med henleggelse i aktiv tiltakssak	17,8%	24,1%	6,7%
Antall meldinger med fristbrudd	0	0	0
Antall klagesaker hos statsforvalteren	0	0	0

Undersøkelse og oppfølging:

Status:

Pga sykefravær og vakanse har det vært utfordrende å få ressursene til å strekke til, og det fører til økte belastninger for de ansatte som er på jobb. Det er vanskelig å rekruttere kvalifiserte søkere. Vi har derfor benyttet 3 konsulenter for å dekke opp for sykefravær, permisjon/vakanser og for å kunne gi forsvarlige tjenester. Det er i løpet av året rekruttert to fleksible barnevernkonsulenter i faste stillinger på topp for å dekke opp for sykefravær

Det ble 01.02.23 iverksatt ny organisering, der undersøkelse og tiltak blå sammenslått til Avdeling undersøkelse og oppfølging. Det ble i den forbindelse etablert to faglederstillinger. Etter evaluering av organiseringen ble det i november 23 besluttet å ansette ytterligere 1 fagleder, Rekruttering ble påstartet, men ikke tilsatt 2023.

Undersøkelser:

Gjøvik kommune har 62,7 % av de gjennomførte undersøkelsene blitt avsluttet med henleggelse, der barneverntjeneste vurderer det ikke er grunnlag for hjelpetiltak etter barnevernloven.

Nordre Land kommune har 61,7 % av de gjennomførte undersøkelsene blitt avsluttet med henleggelse, der barneverntjeneste vurderer det ikke er grunnlag for hjelpetiltak etter barnevernloven.

Søndre Land kommune har 68,3% av de gjennomførte undersøkelsene blitt avsluttet med henleggelse, der barneverntjeneste vurderer det ikke er grunnlag for hjelpetiltak etter barnevernloven.

Vi har håndtert 58 saker som inneholder opplysninger om vold eller overgrep, og sendt 21 anmeldelser til politiet, som da er en økning fra 2022. Dette er saker som krever mer ressurser enn ordinære undersøkelser, og som også i noen tilfeller utløser overtid for ansatte da det ikke lar seg løse innenfor arbeidsdagen.

Hjelpetiltak: Det er en nedgang av antall tiltakssaker fra 2022 til 2023. Det har blitt jobbet systematisk med reduksjon av saksmengden, ved å henlegge saker med kompenserende tiltak og liten eller ingen grad av bekymring. Vi fortsetter å ha fokus på dette framover, dette også i samsvar med oppvekstreformen, slik at vi bruker barneverntjenestens ressurser på kjernebarnevern, og de mest alvorlige sakene.

Vi har hatt til sammen 8 klagesaker til statsforvalteren, i 7 av sakene har statsforvalteren hatt intet å bemerke og stilt seg bak barneverntjenestens vurderinger. Har ikke fått svar på den siste saken.

	Gjøvik	Nordre Land	Søndre Land
Antall nye US	235 (209 i 2022)	34 (45 i 2022)	43 (54 i 2022)
Antall US konkludert	252	44	41
-Herav hjelpetiltak	84 (33,3 %)	13 (29,5 %)	8 (19,5 %)
-Herav henlagt av barnevernet	158 (62,7 %)	27 (61,7 %)	28 (68,3 %)
-Herav henlagt av foreldre	3 (1 %)	1 (2,3 %)	5 (12,2 %)
-Herav henlagt, henvist annen instans	1 (0,4 %)	2 (4,5 %)	0
-Herav henlagt, flyttet	6 (2,4 %)	1 (2,3 %)	0
-Herav konkludert med nemnd (omsorgsovertagelse eller pålegg om hjelpetiltak)	0	2	1
Antall US besluttet utvidet til 6mnd	18 (14 i 2022)	1 (8 i 2022)	3 (8 i 2022)
Antall over 3 mnd frist	2 (19 i 2022)	0 (2 i 2022)	0 (4 i 2022)
Antall over 6 mnd frist	0 (1 i 2022)	0 (0 i 2022)	0 (0 i 2022)
Antall påstartet sakkyndig utredninger	0	0	0
Antall anmeldte saker til politiet	18	1	2
Antall saker håndtert etter rutine for vold i nære relasjoner	53 (37 i 2022)	5 (14 i 2022)	0 (3 i 2022)

Antall barn med hjelpetiltak	115 (110 pr 01.01.22)	15 (23 pr 01.01.22)	12 (13 pr 01.01.22)
Antall barn uten tiltaksplan	21	2	3

Antall barn uten evaluert tiltaksplan	38	9	6
Antall barn med vedtak om tiltak der vi må kjøpe eksternt pga manglende kompetanse	2	0	1
Tilsynssaker fra statsforvalteren			

Omsorg og ettervern:

Status:

I forbindelse med omorganisering 01.02.23 har avdelingen fått tilført flere stillinger. Dette for å kunne redusere saksmengde per kontaktperson, da dette over tid har vært noe for høyt. Dette begynner å gi utslag i at kontaktpersonene har en mer overkommelig arbeidshverdag. Sykefraværet har vært synkende i 2. tertial sammenlignet med 1. tertial. Men var noe høyere igjen ved årsavslutning.

Det arbeides med å redusere kostnader til fosterhjem. Det er et dilemma at det er vanskelig å rekruttere gode/kvalifiserte fosterhjem. Det gir dem mulighet til å kreve høy lønn.

Mange ungdommer har takket ja til ettervern. Noen bor fortsatt i fosterhjem, mens mange bor i egen hybel/bolig med oppfølging. Veldig mange av ungdommene på hybel har en lønnet støtteperson. Noen av støttepersonene mottar høy lønn på grunn av store behov hos ungdommene. Det skal jobbes med å redusere og tydeliggjøre avtaler med støttepersoner for å gi ungdommene treffsikker hjelp, men også for å redusere kostnadene knyttet til disse tiltakene.

Det kjøpes fortsatt eksternt veiledning av fosterhjem i noen få saker. Men i hovedsak håndteres oppfølgingen og veiledning av fosterhjemmene av tjenesten.

	Gjøvik	Nordre Land	Søndre Land
Antall barn i fosterhjem totalt	52	8	14
Herav under omsorg § 5-1, §4-8,2.	31	4	13
Herav frivillig plassert § 3-2	21	4	1
Antall barn som mangler omsorgsplan	2	0	0

Antall barn som mangler oppfølgingsbesøk	4	0	1
Antall barn i institusjon totalt	5	0	1
Herav under omsorg	3	0	0
Herav frivillig plassert	2	0	1

Antall ungdom i atferdsinstitusjon § 6-1, § 6-2, § 8-4, 1.	0	0	0
Antall ungdom 18 – 25 år med ettervernstiltak	58	13	5
Antall ungdom 18-25 uten tiltaksplan	1	0	0
Antall saker behandlet i nemnd/tingrett/ tilbakeføring samvær			
Antall klagesaker hos statsforvalteren	3	0	0
Antall barn med vedtak om tiltak der vi må kjøpe eksternt pga manglende kompetanse/kapasitet			
Antall påstartet sakkyndig utredninger	1	0	0
Antall anmeldte saker til politiet	1	0	0
Antall utilsiktede flyttinger/ "sprekker"	3	0	0

Spesialiserte barnevernstiltak:

Status:

Avdelingen har gjennomgående hatt høyt sykefravær og endringer i personalgruppen, noe som har påvirket kapasiteten i stor grad. I denne forbindelse ble det besluttet å leie inn ekstern konsulent i 100 % stilling for å utvide kapasiteten fra oktober 2023. I tillegg har det vært ansettelse i to faste stillinger, med oppstart i medio mars 2024 og april 2024. Ved årsskifte 23/24 hadde avdelingen besatt 5,4 av 9 heltids veilederstillinger, hvorav den ene stillingen ble dekket av innleid konsulent. Videre er 3 av avdelingens veiledere i et opplæringsforløp i PMTO, noe som er ressurskrevende med tanke på ivaretagelse av ordinære oppgaver i det daglige.

Utover dette tilbyr SBT metodebasert individuell veiledning, i tillegg til at det avholdes både TBOF og Trygg Base gruppekurs for fosterforeldre.

Avdelingen har fokus på å jobbe målrettet og systematisk for å imøtekomme behovene for tiltak, særlig metodebaserte tilnærminger. Videre vil det være påkrevd å jobbe frem gode modeller for veiledning av fosterforeldre og biologiske foreldre.

	Gjøvik	Nordre Land	Søndre Land
3.10 Hjemmekonsulent/ miljøarbeider	6	2	2
3.2 PMTO	5	0	0
3.6 Marte Meo	0	2	0
3.7 Andre hjemmebaserte tiltak	32	6	10
3.9 Råd og veiledning	40	6	1
3.99 Andre tiltak for å styrke foreldreferdigheter	9	0	0
Antall familier som mottar/har mottatt bistand:	92	16	13
Deltakelse drøftingsteam etc.	2	1	1

5. Kommunalområde Opplæring og inkludering

Nøkkeltall		2023	2022	2021
Antall årsverk pr 31.12.		89,6	91,8	83,5
	Mål	Resultat		
Resultatindikatorer	2023	2023	2022	2021
Brukertilfredshet	-	-	-	-
Medarbeidertilfredshet	>4,3	-	-	4,2
Nærvær (i %)	95	93,2	92,3	91,7
Økonomisk resultat (i %)	100	103	98	112

Brukertilfredshet:

Det ble ikke gjennomført brukerundersøkelse innenfor kommunalområdet i 2023. Skolene gjennomfører egne elevundersøkelser fra 5.-10. trinn.

Medarbeidertilfredshet:

Det ble ikke gjennomført medarbeiderundersøkelse i 2023.

Nærvær:

Jobbnærværet viser gledelig framgang de tre siste år. Størst utfordring med jobbnærværet i 2023 hadde fellestjenestene i kommunalområdet med totalt 13,9 % fravær. Dette er knyttet til langtidssykemeldinger for noen få ansatte. Fraværet i kommunalområdet var størst i 1. tertial, med 9,1 %.

5.1 Økonomisk resultat

	Regnskap 2023	Budsjett (endelig) 2023	Avvik i %	Avvik i kroner	Opprinnelig budsjett 2023
<i>SUM</i>	91 382 038	88 434 978	3	2 947 060	78 300 000

Regnskap spesifisert pr avd	Avvik sammenlignet revidert budsjett 2023
<i>Fryal skole og SFO</i>	636 311
<i>Odnes skole og SFO</i>	- 229 401
<i>S. L. ungdomsskole</i>	1 248 221
<i>Felles (skoleskyss, gjesteelever, spes.und. privatskoler, PP-tj, flyktninger, voksenopplæring)</i>	1 292 930

Merforbruket tilskrives i hovedsak Søndre Land ungdomsskole og fellesområdet. På fellesområdet er merforbruket fordelt på områdene skoleskyss, spesialundervisning private skoler og bosetting av flyktninger.

For ungdomsskolens del viste det seg mer krevende enn forutsatt å utligne overforbruket fra første halvår. Til tross for bemanningsreduksjon fra nytt skoleår, var dette ikke tilstrekkelig for å utligne merforbruket på SLUS. Det har vært generelt krevende å tilpasse aktiviteten i skolen i takt med reduksjonen i budsjetttrammen for 2023, og det vil fortsatt være behov for å redusere antall lærerstillinger framover. Dette sees i sammenheng med synkende elevtall på ungdomstrinnet.

Avviket på Fryal skole skyldes finansieringen av SFO. Ordningene med gratis kjernetid for 1.-2. klasse på SFO, samt mulighet for redusert foreldrebetaling, har gitt barneskolene reduserte inntekter. Ordningene har ført til flere barn på SFO og derav også et økt bemanningsbehov.

5.2 Oppfølging av handlingsplan

I kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplanen for perioden 2023-2026, uttrykkes følgende mål for "Oppvekst og utdanning" (kommunalområdene "Tidlig innsats og familie" og "Opplæring og Inkludering"):
Barn og unge i Søndre Land kommune skal ha en trygg, sunn og utviklende oppvekst som gjør at alle får et godt voksenliv med deltakelse i samfunns- og arbeidsliv

Under følger en oversikt over aktivitet innenfor de konkrete delmålene som er satt for å oppnå målsettingen innenfor oppvekst og utdanning.

Implementering av nytt læreplanverk

Pågående operasjonalisering av ny læreplan. Utprøving av metoder som bygger opp under inkluderende opplæring og fellesskapende didaktikk. Gjennomført felles fagdag for skolene, med eksterne bidragsyttere fra Høgskolen i Innlandet og koordinator fra regionen, i tillegg til våre egne; Ida Storberget og Erik Hagaseth Haug. Agendaen hadde følgende tema: "Vold, trusler og krenkelser i skolen", "Fellesskapende og inkluderende praksis", "Workshop om lesing og leseforståelse" og "Ufrivillige skolefravær - Hva vet vi, og hva kan vi gjøre?".

Kommunen og den enkelte skole mottar jevnlig veiledning og bistand fra Høgskolen i Innlandet v/Berit Dahl og Mari Indregard. Veiledningen består i hovedsak av lederstøtte og i å videreutvikle skolenes kapasitet til å drive et kontinuerlig utviklingsarbeid. Dette skal bidra til praksisendringer på skolene og effektivisering av den nye læreplanen. Skolene er i gang med mye spennende endringsarbeid i tråd med dette. Spesielt bør nevnes praksisendringer i begynneropplæringen og igangsettelsen med "overgangslærer" fra august.

Implementering av kommunal plan for trygt og godt skolemiljø

Skolene er i gang med å gjøre lokale tilpasninger med utgangspunkt i felles kommunal plan. Arbeid pågår fortsatt med å ferdigstille alle skjemaer og vedlegg til planen.

Programmet "Trygg Oppvekst" blir gjennomført fra 5.-10. trinn.

Videreutvikling av COS i skole

Det er gjennomført direkte veiledning mot enkelttrinn/klasser der COS /trygghets sirkelen legges til grunn.

Tidlig innsats og intensiv opplæring: sikre skolens plikt til intensiv opplæring for elever på 1. - 4. trinn, som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning.

Timeplanfestet del av grunnressursen på skolene til styrking i 1.-4. klasse. Gjennomføring av lesekurs og klasselesekurs. Arbeidet med helhetlig plan for språk- og leseopplæring 0-16 år er godt i gang, og skal ferdigstilles i løpet av inneværende skoleår.

Regionale kompetansetiltak (Dekomp)

Skolen har etablert tiltaket "ressurslærer i egen organisasjon"; dedikert medarbeider som skal fungere som endringsagenter på skolene og bistå skolens ledelse med gjennomføringskraft i utviklingsarbeidet.

Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis. Nasjonal satsing; "Bygge laget" rundt barnet/eleven. Fokus på inkluderende opplæring.

Vi har deltatt på regionale samlinger, samt gjennomgått status på felles ledermøte i oppvekst. PP-tjenesten er en sentral aktør i satsningen, og systemarbeidet ut mot barnehage og skole skal styrkes. Ut fra dette har kontaktmøtene mellom PPT og henholdsvis barnehage og skole blitt prioritert i perioden til tross for store kapasitetsutfordringer innen PP- tjenesten.

Videreutdanning: "Kompetanse for kvalitet"

Nasjonal satsing som legger til rette for kompetanseheving for lærere i relevant fag. Stipend og vikarordning.

Tre lærere deltar innenfor denne ordningen inneværende skoleår.

Flyktingetjenesten

Det ble bosatt 73 flyktninger (fra Ukraina) i løpet av 2023. Dette var tre flere enn det var anmodet om.

Til tross for at situasjonen er krevende, har bosettingsarbeidet forløpt relativt greit.

Boligsituasjonen/tilgangen til boliger har løst seg fortløpende, slik at det fortsatt har vært mulig å bosette sentrumsnært i kommunen.

Flyktingetjenesten har i 2023 samarbeidet tett med skolene, samt ulike helsetjenester lokalt; som legekantoret, tannhelsetjenesten og helsehuset, samt sekundærhelsetjenestene i omegn. Det er også utviklet gode samarbeidsforhold med frivillige lag/organisasjoner og Røde Kors. Flyktingfamilier har gjennom året deltatt på avvikling av feriereiser («Ferie for alle»- prosjektet) og på ulike aktiviteter i regi av

de frivillige. På årets «Ønsketreet», ved Røde Kors, var samtlige flyktningbarn av familier med lave inntekter innmeldt og mottok julegaver.

Tjenesten har også formidlet barn og ungdommer til kulturaktiviteter, som dans, korps, teater og til idretter som fotball, håndball og friidrett. Det betraktes at flyktingenes deltakelse i ulike samfunnsaktiviteter, enten det gjelder arbeid, skolegang eller fritid er en viktig del av flyktingetjenestens arbeid med inkludering og integrering.

Voksenopplæringa

Det har vært stor aktivitet på voksenopplæringa, knyttet til de mange nyankomne flyktingene i Søndre og Nordre Land.

Voksenopplæringen har vært deltakende i en forsøksordning med opplæring organisert i moduler. Modulforsøket består av tre delforsøk: Forberedende voksenopplæring på grunnskolenivå (FVO), modulstrukturerte læreplaner i utvalgte lærefag (MFY) og kombinasjonsforsøket som der FVO og MFY kombineres i ett felles opplæringsløp. Det overordnede målet med forsøkene er at flere får en kompetanse som gir en mer varig tilknytning til arbeidslivet.

I MFY har vi fått den første norske eleven, som har avlagt fagbrev innenfor salgsfaget. På oppdrag fra Innlandet fylkeskommune har vi 2023 fått ansvar for flere fellesfag og inngår i et tett samarbeid med Karriere Innlandet for to somaliske damer som skal ta fagbrev innenfor helsefagarbeidet og renholds-faget. Det er utarbeidet film for begge to som nå benyttes nasjonalt i forbindelse med denne satsningen. Planen er at de skal ta fagbrev i august 2024.

Introduksjonsprogrammet har hatt 58 deltakere fra Søndre Land kommune. Antall som sluttet i 2023 var 28 og av disse gikk hele 85,7% til jobb eller utdanning.

Arbeidsopplæring og språkopplæring går hånd i hånd. Skreddersøm er stikkord både i norskopplæring og språkpraksis. Så fort som mulig skaffes eksterne arbeidsplasser og vi har intensjonsavtaler med lokalt næringsliv og offentlige etater/bedrifter om utplassering/praksis.

Deltakere pr. 31.12.23:

Grunnskole: 11 deltakere

Norskopplæring: 91 deltakere

Forventet antall ved skoleslutt, juni 2024: 105 deltakere

Tre elever tok grunnskoleeksamen våren 2023.

6. Kommunalområde mestring og velferd

Nøkkeltall		2023	2022	2021
Antall årsverk pr 31.12.		220,6	225,1	235
	Mål	Resultat		
Resultatindikatorer	2023	2023	2022	2021
Brukertilfredshet	-	-	-	-
Medarbeidertilfredshet	>4,2	-	-	4,26
Nærvær (i %)	92,5	86,5	88,3	88,9
Økonomisk resultat (i %)	100 %	101*	100*	100*

* sammenlignet mot revidert budsjett.

Brukertilfredshet:

Det ble ikke gjennomført brukerundersøkelser i 2023.

Medarbeidertilfredshet:

Det ble ikke gjennomført medarbeiderundersøkelse i 2023.

Nærvær:

Jobbnærværet var 86,5 % si MOV, som er under målsettingen på 92,5%. Flere avdelinger deltar i sykefraværsprosjektet og alle avdelinger jobber systematisk med ulike tiltak. En ser en positiv nedgang i sykefraværet i flere avdelinger i siste tertial i 2023.

6.1 Økonomisk resultat

	Regnskap 2023	Budsjett (endelig) 2023	Avvik i %	Avvik i kroner	Opprinnelig budsjett 2023
SUM MESTRING OG VELFERD	211 980 465	209 294 588	1	2 685 877	186 500 000

Avvik spesifisert pr avdeling:	Avvik sammenlignet revidert budsjett 2023
<i>Tildeling og koordinering (TOK)</i>	-2 209 289
<i>Rehabilitering og behandling - institusjon</i>	-213 755
<i>Bjørkelunden - institusjon</i>	-354 480
<i>Rognlia - boliger</i>	-184 439
<i>Furubakken</i>	65 314
<i>Fysio- og ergoterapitjeneste og frisklivstilbud</i>	-278 570
<i>Legetjeneste</i>	1 144 640
<i>Hjemmebaserte tjenester</i>	303 768
<i>Miljøarbeidertjenesten 1 (MAT1),</i>	-99 676
<i>Miljøarbeidertjenesten 2 (MAT2)</i>	-237 259
<i>Miljøarbeidertjenesten 3 (MAT3)</i>	1 022 425
<i>Hovlitunet kjøkken/kantine</i>	234 444
<i>Felles</i>	2 041 032
<i>Psykisk helse- og rustjeneste</i>	850 815
<i>NAV</i>	600 907

Kommunalområdet har fått redusert inntektene betydelig de siste årene. Det kommer som følge av endring i utregning i tilskuddet til ressurskrevende tjenester tilsvarende 16,2 millioner fra 2021 og ytterligere reduksjon på 3 millioner for 2022. Inntektene på Hov Nordre er også redusert med 3 millioner kroner i forhold til budsjett i 2022 på grunn av mindre salg av plasser til andre kommuner. Til sammen gir dette reduserte inntekter på 21 millioner kroner. I tillegg ble driften av Hovlitunet 10 millioner kroner i året dyrere enn planlagt.

Kommunalområdet fikk tilført 18 millioner kroner gjennom revidert budsjett i januar. Ved 1. tertial ble det meldt et estimert mindreforbruk på 8 millioner kroner knyttet merinntekter ved tilskuddsordninger for ressurskrevende tjenester. Dette ble trukket ut av kommunalrådets rammer. Det ble orientert om at budsjettrammen krevde store endringer for å oppnå balanse, og at det fortsatt var usikkerhet knyttet til prognosen. Ved 2. tertial ble det estimert et merforbruk for året på kr. 7 885 000 knyttet i hovedsak til økte utgifter til sosialstønad, sen effekt av tiltak i miljøarbeidertjenesten og avtalefestet lønnstillegg som ikke var budsjettet.

Merforbruket etter revidert budsjett på kr. 2 685 877 skyldes flere faktorer. Tilskuddet til ressurskrevende tjenester ble 1,4 millioner kroner lavere enn estimert. Ved legetjenesten har det måtte benyttes vikarlege i årets siste måneder noe som er svært kostnadskrevenende og ført til merutgifter på rundt 850 000 kroner. NAV, psykisk helse og rustjeneste og miljøarbeidertjenesten 3 har til sammen et overforbruk på ca. 350 000 kroner.

Avdeling for Tildeling og koordinering (TOK) må sees i sammenheng med Felles. TOK ble tatt ut av Felles og definert som egen tjeneste.

Kommunalområdet har redusert driftsutgifter med 14 millioner kroner i 2023 med lønns- og prisvekst på 5,7 % (nedre sjiktet) lagt til grunn.

6.2 Oppfølging av handlingsplanen

Helse og mestring

I kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede målet beskrevet:

Søndre Land sine innbyggere skal oppleve trygghet, tilhørighet og mestring gjennom hele livet. Det skal satses på helsefremmende og forebyggende arbeid for å oppnå god folkehelse, motvirke utenforskap og redusere risikoen for sykdom og tidlig død. Innbyggerne skal leve selvstendige liv, oppleve mestring i hverdagen og ha tilgang til helhetlige, effektive og virksomme helsetjenester til riktig tid. Kommunen skal sikre bærekraftige helsetjenester som er rustet for framtida.

Under følger en oversikt over ny aktivitet som har foregått i perioden for å oppnå målsettingene.

Bærekraftige tjenester

Arbeidet med å tilpasse organisasjon til endrede økonomiske rammebetingelser har pågått hele året. Endret tjenestebehov og påfølgende nedbemanning preget første halvår. Prosessen ble gjennomført uten oppsigelser, men flere ansatte måtte bytte arbeidssted. Det har blitt jobbet intensivt i miljøarbeidertjenesten med kompetansehevede tiltak og faglig utvikling av tjenesten, og skape ro og stabilitet i tjenesten.

Tjeneste matombringning ble avsluttet dette året på grunn av få brukere.

I budsjettprosessen for 2024 ble det tidlig klart at det er behov for ytterligere vesentlig omstilling. Det ble iverksatt prosess med innspill og medvirkning fra alle avdelinger med medvirkning fra tillitsvalgte og verneombud. Det førte til flere endringsforslag som det ble jobbet med utover høsten, og forberedt iverksettelse etter politisk behandling.

Det er inngått avtale om vertskommunesamarbeid med Nordre Land kommune for å styrke det faglige og administrative arbeidet i NAV. NAV Land skal ha formell oppstart 1. juni 2024. NAV kontoret i Søndre Land overholder ikke kravet til sikkerhet ved dagens utforming av lokalene. Ombyggingsprosess starter våren 2024. Dette vil gi langt bedre sikkerhet for de ansatte i brukermøter.

Tidlig inn i alle aldre

Avdeling for fysio, ergo og friskliv har flere tilbud etter prinsippet tidlig inn i alle aldre. Sterk og stødiggruppen på Hovlitunet, et gruppetreningsprogram for eldre, har hatt rekordstor deltagelse i 2023, men 13,9 deltagere i snitt. Det er styrkegruppe som retter seg mot samme målgruppe har hatt mellom 12 og 20 deltagere ukentlig. Bassenggruppen har mellom 8 og 14 deltagere ukentlig.

Avdelingen har utstrakt samarbeid med skolehelsetjenesten og helsestasjonen og deltar blant annet på fødekurs, ammekurs og 4-månedersgruppe. De er med i satsningen inn i skolen for 1. trinn.

De organiserer også innkjøp og salg av småhjelpemidler etter selvkostprinsippet, for å gjøre hjelpemidler mer tilgjengelige for innbyggerne.

I 2023 startet vi opp med «Hva er viktig for deg?-besøk», et forebyggende hjemmebesøk som er tilbud til alle innbyggere som fyller 75 inneværende år. Hensikten med samtalen er å forberede alderdommen, og avdekke eventuelle hjelpebehov i et forebyggende perspektiv. 80 % av målgruppen har takket ja til besøk. Erfaring fra årets besøk har ført til et behov for å aktualisere temaene transport og digital kompetanse i større grad, da mange oppgir dette som største hinder for samfunnsdeltagelse.

Hverdagsrehabiliteringsteamet er styrket i løpet av året i tråd med strategi og tiltak for forebygging.

Barne- og familiekoordinator har startet og er i drift.

Forebygge utenforskap

I Søndre Land jobbes det aktivt med både forebygging og oppfølging av utenforskap. Samarbeidet med Sølve må trekkes frem som spesielt positivt. Når det gjelder forebygging er et overordnet arbeid igangsatt for en bedre sammenheng i tjenester. Dette omfatter blant annet en helhetlig rutine som beskriver handlingsforløp og ulike aktørers rolle fra den som kjenner på en uro hos et barn/ungdom til egnet tiltak er prøvd ut og evaluert. Av mer konkrete tiltak kan følgende eksempler nevnes:

LOS'en fortsetter å styrke overgangene fra barneskole til ungdomsskole og fra ungdomsskole til videregående opplæring

Oversikt over gratis/ rimelige sommeraktiviteter ble utarbeidet av Barne- og familiekoordinator for å vise frem allerede eksisterende tilbud / arenaer i kommunen vår og for å forebygge utenforskap blant familier i forbindelse med sommerferien

Eksposering og markedsføring av Coop og Røde Kors sitt samarbeid COOP-dugnaden, som gir støtte til barn og unge slik at de kan delta på faste fritidsaktiviteter (September 2023 har ca. 40 barn i SLK mottatt 5000 kr hver til bruk på kontingenter og utstyr.)

Hyppig og tydelig informasjon om muligheten for redusert foreldrebetaling barnehage og SFO har blitt gitt digitalt.

Gjennom prosjektet velferdsteknologi for barn, unge og voksne med medfødte eller tidlig ervervede funksjonsnedsettelse, er målet å lage en helhetlig tjenestemodell for bruk av velferdsteknologi for barn, unge og voksne med medfødte eller tidlig ervervede funksjonsnedsettelse. Her er det gjort en innsnevring på å gjelde barn og unge. Målet er å forhindre utenforskap i form av å ikke kunne delta i eller sammen med andre som ønsket.

Når det gjelder oppfølging av personer i utenforskap, rammes mye av arbeidet inn av prosjektet Fram i Skoa og det tverrfaglige ressursteamet i kommunen. Søndre Land gjennomfører sammen med Nordre Land prosjektet *Fram i Skoa*. Prosjektet er et innovasjonsprosjekt finansiert av Statsforvalteren i Innlandet.

Prosjektperioden er planlagt fram til utgangen av 2024, og målet med prosjektet er å gi alle i gruppa 18-24 år som per i dag står uten utdannings- eller arbeidstilbud, et tilbud som kan hjelpe dem inn i arbeidslivet, og i tillegg styrke det forebyggende arbeidet for gruppa 16-18 år. Som et ledd i prosjektet bidrar ungdomskontakten til å fange opp flere med behov for oppfølging i aldersgruppen 16+

Styrket lederkompetanse

Gjennom året har det vært gjennomført lederopplæring knyttet til forebygging og oppfølging av sykefravær, og håndtering av personalsaker. Det har i tillegg vært gjennomført lederutvikling med rådmannen med tema budsjett og utviklingsarbeid.

Flere av lederne i mestring og velferd har gjennomført statsforvalterens opplæringsprogram i systematisk styring og ledelse i helse- og omsorgstjenesten, og flere har gjennomført lederutdanning via REKS og i et samarbeid mellom BI og helsedirektoratet.

Innovasjon og optimalisering av drift

Det er gjennomført oppgavekartlegginger i flere avdelinger for å optimalisere drift og fordele belastning. Totalt har nå 7 av 8 døgnavdelinger gjennomført kartleggingen og iverksatt endringer. Flere avdelinger har startet med oppgavefordeling mellom faggrupper.

Kapasitet i utviklingsarbeid har vært svært krevende også i 2023, og ført til at utviklingsprosjekter har blitt utsatt. Blant annet har arbeidet med helhetlig innstrapp ikke blitt påstartet. Læringsnettverk «Gode pasientforløp» har startet opp, men har ikke hatt gode vekstforhold, og må prioriteres sterkere i fremtiden for å skape en reell endring ved implementering av ny praksis.

Samhandling

Helsefellesskapet og helseregionen begynner å finne sin form. Det har blitt utarbeidet formelle avtaler i 2023, som blir politisk behandlet i 2024. Et godt partnerskap og konstruktiv samhandling og oppgavefordeling med sykehuset vil være et avgjørende grep for å møte dagens og morgendagens utfordringer innenfor helsefeltet. Samarbeid med kommunene i regionen gir en sterkere og mer samlende kraft og fører til bedre og likere tjenestetilbud i regionen.

Det har vært et stort fokus på økt samarbeid internt i 2023, både mellom avdelinger i Mestring og velferd og med andre kommunalområder. Vi opplever dette i bedring, men her er det fortsatt et potensiale for å gi helhetlige tjenester, felles kompetanseheving og løse administrative oppgaver mer hensiktsmessig og effektivt.

Velferdsteknologi:

I 2023 har kommunen arbeidet med særlig 3 oppgaver innenfor feltet velferdsteknologi, utover normal drift.

1. Fellesanskaffelse med Gjøvikregionen – Her ble det valgt å benytte dialogbasert anskaffelse, som gir oss en bedre mulighet til å utfordre mulige leverandører til å utvikle løsninger som er i tråd med vårt kommende behov de neste 4 årene. Arbeidet har vært omfattende, siden alle kommunene i dag sitter med ulike leverandører og løsninger. Målet er å ende på en felles løsning som kan gi oss gevinster i form av synergier/enklere innføring av ny teknologi de neste årene. Endelig valg av leverandør vil skje i mai 2024.
2. Prosjektmidler – Velferdsteknologi til barn, unge og voksne med medfødte eller tidlig ervervede funksjonsnedsettelse. I tidligere år har kommunen hatt mye fokus på trygghetsteknologi til de tjenestemottakere som allerede har kommunale tjenester. Målsetningen med dette prosjektet, (som også strekker seg ut 2024) er å kvalitetssikre at også den yngre befolkningen får tilgang på velferdsteknologi, særlig i form av mestringsteknologi, som kan forhindre utenforskap og øke grad av selvstendighet/mestring. Prosjektet utfordrer hvordan vi samarbeidet på tvers av sektorer, til beste for innbyggeren.

3. Utvikling av ny sensorteknologi. Kommunen samarbeider sammen med markedet om å utvikle morgendagens omsorg. Vi deltar aktivt i utvikling av ny sensorteknologi sammen med selskapet Aceso Analytics. Vi ser behovet for å finne velferdsteknologiske løsninger som muliggjør å gå fra reaktive til proaktive tjenester.

I tillegg er det installert IKOS - tavler (digitale samhandlingstavler) i heldøgn omsorgsbolig Rognlia. Det er iverksatt flere velferdsteknologiske løsninger i boligene i miljøarbeidertjenesten for å øke selvstendighet og mestring, forebygge mer inngripende tiltak og redusere bemanning der det er vurdert som forsvarlig

Hverdagsrehabilitering:

Det er innhentet mye positive erfaringer fra flere brukere. Testresultater viser at brukere som får hverdagsrehabilitering, opplever en følelse av økt mestring og tilfredshet, samtidig som de får økt fysisk funksjonsnivå. Brukerne setter sine egne mål for treningen, og mange mål er rettet mot økt trygghet i aktiviteter som øker selvstendighet og minsker behov for andre kommunale tjenester. Dette synliggjøres gjennom måling av antall tjenestetimer.

Hverdagsrehabilitering:	Mål 2023	Resultat 2023	Resultat 2022	Resultat 2021	Resultat at 2020	Resultat 2019	Resultat 2018	
Fysisk funksjon målt i SPPB - endring i poengsum fra start til avslutning (gj.snitt)	>1	1,7	2,4	2,8	3	1,9	2,2	
COPM – økning av brukers opplevelse av utførelse av aktivitet fra start – slutt (gj.snitt)	>2	2,7	3,9	3,3	4,1	3,5	3,6	Bruker scorer fra 1-10 ved oppstart og det samme ved avslutning
COPM – økning av brukers opplevelse av tilfredshet – endring fra start – slutt (gj.snitt)	>2	3,4	4,1	3,2	4,4	4,1	3,9	Bruker scorer fra 1-10 ved oppstart og det samme ved avslutning
Gj.snitt tjeneste tid per bruker ved start		1,9	1	3,9	2,6	1,6	2,3	
Gj.snitt tjeneste tid per bruker i hverdagsrehabiliteringsperioden		3,3	1,4	3,9	2,6	3,1	4,0	
Gj.snitt tjenestetid per bruker ved avslutning		2,2	0,4	2,8	1,4	1,0	1,4	

Forklaring til tabellen:

SPPB er en fysisk test av balanse og beinstyrke, som utføres av fysioterapeut og/eller ergoterapeut både ved oppstart og avslutning av hverdagsrehabilitering. En positiv endring i denne betyr at brukers fysiske funksjon har blitt bedre.

COPM er et kartleggingsredskap hvor bruker selv setter opp mål for sin hverdagsrehabiliteringsperiode, og scorer sin opplevelse av utførelse og tilfredshet knyttet til disse målene. Positiv endring her betyr at bruker har en subjektiv opplevelse av bedret funksjon og tilfredshet knyttet til målene.

I løpet av 2023 ble 24 brukere startet opp med hverdagsrehabilitering, men 23 brukere gjennomførte. Det er ingen statistikk på hvor mange vurderingsbesøk som har blitt utført, men antallet er høyere. De tre nederste kolonnene for 2023 viser ingen nedgang i vedtakstimer per bruker etter hverdagsrehabilitering. Det kan ha en sammenheng med at brukerne som igangsettes er allerede på et funksjonsnivå hvor de har behov for pleie – og omsorgstjenester. Nytt fra i år er at dagtilbud medregnes i tjenestetid, som også utgjør høyere tjenestetid. Av de 24 som ble startet opp ble seks rekruttert fra korttidsavdeling, fem fra sykehus, fem fra hjemmebaserte tjenester, fire fra fysio/ergo/friskliv, to fra tildelingskontoret og to fra fastlege.

Delegerte vedtak 2023

Tjeneste	Antall søknader	Antall innvilget	Antall avslått	Kommentar
Pleie og omsorg i institusjon	162	96	7	Gjelder både tidsbegrenset opphold og langtidsplass Ved opphold < 2 uker avsluttes saken uten vedtak
Dagplass institusjon	0	0	0	
Omsorgsbolig tilrettelagt heldøgnsomsorg	22	19	6	
Helsehjelp i hjemmet	111	106	2	
Dagaktivitetstilbud	34	27	6	Både tilbud til personer med demens som er lovpålagt og de kommunale tilbud til eldre og personer med nedsatt funksjon.
Praktisk bistand	51	36	6	
Psykisk helse	125	97	5	
Avlastning barn (under 18 år)	9	10	1	
Omsorgsstønad	17	19	0	
Avlastning i institusjon (Voksne)	18	16	5	
Avlastning utenfor institusjon (voksne)*	0	0	0	
Rettighet til transport til og fra avlasterstedet	1	1	0	Ny sakstype, ved tildeling av avlastning kan det søkes transport fra og til avlasterstedet.
Trygghetsalarm	61	55	0	
Støttekontakt	14	12	0	
BPA	3	4	1	
Barnekoordinator	4	2	0	Ved anmodning om barnekoordinator avgjør TOK om lov vilkår er oppfylt.
IP	19	9	0	
Rehabilitering og habilitering utenfor institusjon	46	30	1	Gjelder; hverdagsrehabilitering, tverrfaglig rehabilitering av bruker

				med ROP- lidelse utenfor institusjon, og tjenesteyting på Hov Nordre.
Utenom HO loven:				
Ledsagerbevis	19	18	0	

Misforhold mellom antall søknader og sum antall søknader og antall innvilget/avslått, kan skyldes flg.:

- Søknaden er mottatt i 2022, men behandles i 2023
- Søknader ikke behandlet fordi søker har trukket søknad, søker trenger annen tjeneste enn det er søkt om o.l.

7. Kommunalområde lokalsamfunn

Nøkkeltall		2023	2022	2021
Antall årsverk pr 31.12.		57,05	58,3	56,7
	Mål	Resultat		
Resultatindikatorer	2023	2023	2021	2021
Brukertilfredshet	-	-	-	-
Medarbeidertilfredshet	>4,3	-	-	4,3
Nærvær (i %)	95,0 %	94,2 %	90,6 %	92,2 %
Økonomisk resultat (i %)	100,0 %	95,0 %	94,0 %	93,0 %

Brukertilfredshet:

Det ble ikke foretatt noen brukerundersøkelse innenfor kommunalområdet i 2023.

Medarbeidertilfredshet:

Det ble ikke gjennomført medarbeiderundersøkelse i 2023.

Jobbnærvær:

Jobbnærværet ble litt lavere enn målsetningen på 95 % men mye høyere enn tidligere år. Sykefraværet var mellom 5,0 – 7,1 % i tertial 1, 2 og 3. Det var i 2. tertial 2023 fraværet var høyest, men det er ikke enkelt å peke på noe tydelig årsaksforhold til det. I de tre avdelingene med høyere sykefravær enn snittet i kommunalområdet, har det vært flere langtidssykemeldinger. I avdelingene kultur, renhold og bygg og vedlikehold var sykefraværet lavere enn 3,8 %. Selv om målsetningen ikke ble nådd i 2023, er kommunalområdet tilfreds med den positive utviklingen.

7.1 Økonomisk resultat

	Regnskap 2023	Budsjett (endelig) 2023	Avvik i %	Avvik i kroner	Opprinnelig budsjett 2023
SUM LOKALSAMFUNN	42 221 618	44 348 693	-5 %	-2 127 074	42 400 000

Avvik spesifisert pr avdeling:	Avvik sammenlignet revidert budsjett 2023
Renhold	18 090
Arealforvaltning	- 95 881
Teknisk drift og bygg/vedlikehold	- 616 790
Brann og feiing	1 574 954
Kultur	- 76 209
Felles lokalsamfunn (budsjettreserve)	- 2 931 239

Sammenlignet med opprinnelig budsjett viser regnskapet et mindreforbruk på ca. 0,2 mill. kroner, mens det viser et mindreforbruk på ca. 2,1 mill. kroner sammenlignet med revidert budsjett. Kommunalområdet fikk i all vesentlig grad kompensert for utgiftene til ekstremværet Hans gjennom skjønnsmidler. Hovedårsaken til mindreforbruket sammenlignet med revidert budsjett var at energiutgiftene ble litt lavere enn budsjettet, samt at spesielt ansvarsområdet Bygg og vedlikehold har gått bedre enn budsjettet.

Det har vært jobbet godt med å tilpasse aktivitetsnivået til driftsrammene i 2023, og den underliggende driften i kommunalområdet er god.

Området felles lokalsamfunn er kommunalområdet budsjettreserve. Strategien har vært å gi avdelingene litt for stramme budsjetttrammer og benytte budsjettreserven som saldering dersom en avdeling fikk merforbruk. Videre føres inntekter av konsesjonskraften på dette området. Disse inntektene ble ca 0,4 mill. kroner lavere enn i revidert budsjett.

Avdeling for renhold hadde tilnærmet økonomisk balanse i 2023. Det understrekes at budsjettet ble nominelt redusert med 0,4 mill. kroner fra 2021 til 2022 og videreført på samme nivå i 2023.

Avdelingen kultur, idrett og fritid hadde også tilnærmet økonomisk balanse i 2023. Avdelingen fikk tilført 0,25 mill av budsjettreserven for å dekke ekstraavgifter knyttet til traktoren på idrettsplassen.

Avdeling for arealforvaltning hadde også tilnærmet økonomisk balanse i 2023. Innenfor de ulike ansvarsområdene til avdelingen hadde landbruk størst mindreforbruk og kart/oppmåling/byggesak størst merforbruk sammenlignet med revidert budsjett.

Avdeling for teknisk drift, bygg og vedlikehold hadde et mindreforbruk på ca. 0,6 mill. kroner sammenlignet med revidert budsjett for 2023. Ansvarsområdet til bygg og vedlikehold hadde mindreforbruk som skyldes blant annet høyere leieinntekter enn budsjettet, noe lavere strømavgifter enn budsjettet og noe lavere utgifter til vedlikehold enn budsjettet. Hovedårsakene til merforbruket innen teknisk drift er blant annet flere vannlekkasjer, driftsforstyrrelser/lekkasjesøk på kommunalt vann- og avløpsnett enn i budsjettet. Videre var det høyere utgifter til vedlikehold av kommunale veger enn budsjettet, spesielt gjelder dette vintervedlikehold.

Brannvesenet var den avdelingen med størst merforbruk på i underkant av 1,6 mill kroner. Hovedårsakene er høyere lønnsutgifter enn budsjettet, som skyldes et høyere aktivitetsnivå enn lagt til grunn i budsjettet. Blant annet er det en økning i helseoppdrag og annen aktivitet knyttet til den lokale beredskapen. Videre er det høye utgifter til nødnett og 110-sentralen. Budsjetttrammen til brannvesenet var nok noe for lav i 2023. Derfor er budsjetttrammen styrket med ca 1 mill i 2024 utover forventet prisstigning.

Innenfor selvkostområdene var det negativ utvikling i 2023 spesielt for selvkostområdene vann, avløp og renovasjon.

Kalkulatorisk rentekostnad inngår ikke i kommunens driftsregnskap, men representerer en alternativ avkastning som kommunen går glipp av ved at kapital er bundet i anleggsmidler. Den kalkulatoriske rentekostnaden beregnes med utgangspunkt i anleggsmidlenes restavskrivningsverdi og en kalkylerente. Kalkylerenten er årsgjennomsnittet av 5-årig swap-rente + 1/2 %-poeng. I 2022 var denne lik 3,536 %, mens den i 2023 var 4,296. Dette medførte en merutgift for selvkostområdene avløp på ca. 0,3 mill. kroner i 2023.

Etterkalkyle 2023 for selvkostområdene viser:

Selvkostområde	Gebyrgrunnlag (samlede utgifter 2023)	Gebyrinntekter 2023	Selvkostresultat 2023	Selvkostfond 31.12.2023
Vann	13 471 748	10 946 566	- 2 525 182	- 4 473 772
Avløp	14 669 665	11 920 816	- 2 748 850	- 5 536 909
Renovasjon	9 572 474	7 909 791	- 1 662 693	- 266 426
Slamtømming	1 850 549	1 238 699	-611 849	1 812 106
Feiing	1 456 487	1 608 753	152 266	317 650
Spredt avløp	670 263	588 712	- 81 551	478 949
Byggesak	2 675 684	920 094	- 1 755 590	*
Oppmåling	740 254	276 680	- 463 574	*

* I tråd med bestemmelsene i «Forskrift om beregning av selvkost» har ikke kommunen lengre anledning til å fremføre eventuelle underskudd for gebyrer etter plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven eller matrikkelloven. Eventuelle underskudd på gebyrområdet må dermed subsidieres over kommunekassens frie midler, ved mindre kommunen allerede har opparbeidet seg et selvkostfond.

Innenfor selvkostområdet vann ble det et underskudd på ca. 2,5 mill. kroner i 2023. Hovedårsakene ca. 1,7 mill. høyere utgifter enn budsjettet. Dette skyldes spesielt mer lekkasjesøk og reparasjoner enn i ett "normalår". I tillegg er det gjennomført mere nødvendig vedlikehold på anleggene, samt høyere prisstigning enn budsjettet. Ivaretagelse av informasjonssikkerhet og overgang til skyløsninger har også økt driftskostnadene noe. Videre ble gebyrinntektene ca. 0,8 mill. lavere enn budsjettet. Hovedårsaken til lavere gebyrinntekter var lavere vannforbruk enn budsjettet. Underskudd i 2023 økte underskuddet på selvkostfondet. Saldoen på selvkostfondet var på ca. - 4,5 mill. ved utgangen av 2023.

Innenfor selvkostområdet avløp ble det et underskudd på ca. 2,7 mill. i 2023. Hovedårsakene er ca. 1,7 mill. høyere utgifter enn budsjettet og ca. 0,3 mill. høyere kapitalkostnader enn budsjettet. Dette skyldes i hovedsak økte strømutfgifter knyttet til mye vann på avveie (vårflom og ekstremværet Hans), økte vedlikeholdskostnader på anlegg, samt høyere prisstigning enn budsjettet. Ivaretagelse av informasjonssikkerhet og overgang til skyløsninger har også økt driftskostnadene noe. Gebyrinntektene ble ca. 0,5 mill. lavere enn budsjettet. Hovedårsaken til lavere gebyrinntekter var lavere vannforbruk enn budsjettet. Underskudd i 2023 bidro til å øke underskuddet på selvkostfondet. Saldoen på selvkostfondet var på ca. - 5,5 mill. ved utgangen av 2023.

Innenfor selvkostområdet renovasjon ble det et underskudd på ca. 1,7 mill. I 2023. Det var budsjettet med et underskudd på ca. 0,7 mill., for å bruke av fond. Det betyr at underskuddet ble ca. 1 mill. høyere enn planlagt. Dette skyldes i all hovedsak økte utgifter til kjøp av tjenester fra Horisont, samt mer utskifting av dunker enn budsjettet på grunn av alder og slitasje. Det medførte at selvkostfondet ble negativt.

Innenfor selvkostområdet slamtømming ble det et underskudd på ca. 0,6 mill. Det var budsjettert med et underskudd på ca. 0,6 mill., for å bruke av fond. Saldoen på selvkostfondet var på ca. 1,8 mill. ved utgangen av 2023.

Innenfor selvkostområdet feiing ble det et overskudd på ca. 0,2 mill. Dette skyldes noe lavere utgifter enn budsjettert. Saldoen på selvkostfondet var på ca. 0,3 mill. ved utgangen av 2023.

Innenfor selvkostområdet spredt avløp ble det et underskudd på ca. 0,1 mill. Det var budsjettert med et underskudd på ca. 0,1 mill., for å bruke av fond. Saldoen på selvkostfondet var på ca. 0,5 mill. ved utgangen av 2023.

Etterkalkylen for 2023 viser for gebyrområdene byggesak og oppmåling viser at disse områdene må subsidieres over driftsbudsjettet med henholdsvis ca. 1,8 mill. og 0,5 mill. kroner. For byggesak ble utgiftene ca. 0,6 mill. høyere enn budsjettert, mens inntektene ble ca. 1,1 mill. lavere enn budsjettert. For oppmåling ble inntektene ca. 0,5 mill. lavere enn budsjettert. For begge områdene er det spesielt lavere aktivitetsnivå som forklarer inntektssvikten.

Innenfor selvkostområde private reguleringsplaner var det i 2023 god gebyringgang som skyldes avslutning av flere private reguleringsplaner og private planendringer.

7.2 Oppfølging av handlingsplanen

Siden slutten av januar 2021 har kommunalområdet brukt mye tid på å få mulig batterifabrikk til Søndre Land. Spesielt gjaldt dette ressurser fra Arealforvaltning og Teknisk drift. Som kjent blir det ikke noe batterifabrikk i kommunen i denne omgang, men planarbeidet fortsatte med tanke på senere muligheter. Reguleringsplanen ble vedtatt i kommunestyret januar 2023.

Av andre reguleringsplaner som det har vært jobbet med, noen av de over flere år, og som ble vedtatt i 2023 nevnes følgende:

- Reguleringsplan for boligområde Grettejordet
- Reguleringsplan for boligområde Klinkenbergtoppen
- Reguleringsplan for Enger havn
- Reguleringsplan for næringsområde Hovlandsvegen

Prioritering av å arbeide med de nevnte reguleringsplaner har medført at noen andre planlagte aktiviteter blir noe forsinket eller satt på vent. Spesielt nevnes:

- Reguleringsplan Hasvalsætra næringsområde N1 i kommuneplan på ca. 320 daa
- Utrede mulig næringsområde på Bjørnerud
- Områdereguleringsplan for Kråkvika-Fjordsbygda-Breskebakke
- Oppfølging av handlingsplan for kulturminneplanen

Innenfor området overvannshåndtering og flomsikring var 2023 preget av en liten vårflo i april og ekstremværet Hans i august. Det innebar mye arbeidsinnsats og viktig lærdom. Evalueringen etter ekstremværet Hans viste i stor grad at kommunen håndtere hendelsen godt. På bakgrunn av erfaringene fra ekstremværet Hans, ble det søkt om tre krisetiltak som gjennomføres 1. halvår 2024. Videre fikk kommunen tilsagn om 70 % tilskudd til flomsikring Hov sentrum sør og nord helt på slutten av 2023. Regulering og videre detaljplanlegging av disse flomtiltakene fortsetter i 2024. Både forsommertørke og store nedbørmengder på høsten i 2023 har også medført et stort merarbeid for kommunen i arbeidet knyttet til erstatninger for avlingssvikt i jordbruket.

Krigen i Ukraina, og dermed økt mottak av flyktninger, har medført at kommunalområdet har arbeidet med å skaffe tilfredsstillende boliger for bosetting av disse. Blant annet ble det bygget 6 småhus i 2023. Vedtak om bygging ble foretatt medio mars 2023 og husene stod ferdig i oktober 2023. Prosjektet ble levert innenfor vedtatt økonomisk ramme, fremdrift og kvalitet.

Energikrisen med påfølgende høye strømpriser medfører at kommunen har intensivert arbeidet med å gjennomføre energieffektiviserende tiltak for å redusere energibruken de to siste årene. Det har blant annet vært arbeidet med gjennomgang/analyse av strømforbruk, overgang til måling av strømforbruk for gatelys og utskifting av gamle lys til LED, overgang til LED lys på kontorer etc., og utskifting av gamle vinduer på rådhuset. Arbeidet fortsetter i 2024.

Strømforbruket i 2022 var på ca. 8,57 mill. kwt., mens strømforbruket for 2023 ble på ca 8,82 mill. kwt. Økningen skyldes primært at gjennomsnittstemperaturen var 1 grad kaldere i 2023 enn i 2022. Dette illustrerer også litt av utfordringen med å måle effekt av energieffektivisering.

Kommunen har tidligere mottatt brev fra Etna Nett om at forbruk av all strøm skal måles i løpet av 2022. Dette gjelder spesielt gatelys og varmekabler. Det er et omfattende arbeid og betydelige kostnader ved å etablere måling av all strøm. Kommunen har søkt om forlenget frist. Som nevnt ovenfor pågår arbeidet.

Innenfor kulturområdet har det i 2023 vært mye aktivitet innen ungdommens hus, flyt, den kulturelle skolesekken, den kulturelle spaserstokken og arbeidet ut mot lag og foreninger. Det var videre et satsningsområde og rehabilitering viktige møteplasser som kultursalen og biblioteket. Kultursalen ble åpnet høsten 2022, mens biblioteket ble ferdig vinteren 2023. Videre fikk kulturskolen nye lokaler på rådhuset sommeren 2023, samt at ny kinokiosk og billettsalg ble etablert. Det har vært arbeidet med å lage synergier mellom bibliotek, kulturskolen og kultursalen. Gjennom 2023 har det vært jobbet med å øke deltagelsen på arrangement og aktiviteter i kommunal regi. Av nye tiltak som ble etablert i 2023 kan spesielt seniorkino trekkes frem, som særdeles vellykket og attraktivt tilbud for den eldre aldersgruppa. Det har gjennom 2023 vært jobbet med innføring og skifte av systemer, samt tilrettelegging for blant annet meråpent i biblioteket. De store arrangementene Tid for Tømmer, Bok og Folk, samt Jul i Søndre Land ble gjennomført som planlagt med suksess.

Det ble i 2020 gitt tilsagn fra Miljødirektoratet om tilskudd til to klimasats-prosjekter i kommunen; ladepunkter for tjenestebiler og 1 mill. til et større klimaprojekt. Tilsagnet gjelder for perioden 2020 til 2023. Formålet med tilskuddsordningen er å redusere klimagasser og omstille til et lavutslippssamfunn. Blant annet ble det utredet klimavennlige løsninger som en del av reguleringsplanene Klinkenbergtoppen og Hov sentrum. Videre ble det utarbeidet klimastrategi som kommer til politisk behandling i 2024. Det ble også startet 4 ulike klima-kampanjer for bedre å øke bevisstheten blant kommunens innbyggere og i kommunens egen virksomhet på vegen mot et lavutslippssamfunn.

At kommunen gjør mye bra innenfor arbeid med klimatilpasning for å stå mer rustet mot framtidige klimaendringer, viser resultatet etter en undersøkelse fra IF/Cicero i 2023. Der kom Søndre Land best ut blant de mellomstore kommunene og faktisk ble landets tredje beste kommune.

Twisten mellom totalentreprenøren for Hovlitunet (Consto AS) og kommunen fortsatte i 2023. Kommunen vant på alle punkter i Tingretten, men Consto anket saken videre til lagmannsretten. På nyåret 2024 ga imidlertid Consto AS beskjed om at de var villige til å trekke anken, og dermed akseptere tingrettens dom, mot at hver av partene dekket egne kostnader knyttet til ankesaken for lagmannsretten. Søndre Land kommune valgte å takke ja til tilbudet, og saken er dermed å anse som avsluttet. Sluttrapport fra bygging av Hovlitunet fremmes til politisk behandling våren 2024.